

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Göteborgs universitet

Yrkesexamen: Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1- 3

Beskrivning av Grundlärarprogrammets inriktning F-3 vid Göteborgs universitet

Inriktningen förskoleklass –åk 3 startade hösten 2011 med första antagningen. Varje år antas ca 170 studenter till inriktningen. Antagning sker både höst- och vårtermin. Studenterna följer nedanstående studiegång.

År	1		2		3		4	
Terminer	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8
Poäng	60 hp		120 hp		180 hp		240 hp	
Period 1	UVK 1 Lärande, utveckling didaktik 1	VFU 1:1 Matematik 1	Svenska 1	Engelska	NO och teknik	Självständigt arbete 1	Svenska 2	UVK 8 Lärarprofession vetenskapligt arbete 2
	UVK 2 Styrssystem organisation bedömning	VFU1:2						VFU 4
Period 2	Språk som kommunikativ resurs	Matematik 1	UVK 3 Sociala relationer konflikthantering ledarskap	SO	UVK 7 Special-pedagogiskt arbete	VFU 3	Matematik 2	Självständigt arbete 2
		UVK4 Lärande utveckling Didaktik 2	VFU 2		UVK 5 Lärarprofession vetenskapligt förhållningssätt			

Fig 1. Studiegång för inriktningen F-3 Göteborgs universitet, 240 hp (utbildningsplan vt 2018)

Figur 1 visar hur kurserna är utlagda i inriktningen. Utbildningsplanen (se bilaga) specificerar och kommunicerar den examen som utbildningen leder till i relation till examensordningen. Kurserna sjunde och åttonde terminen är på avancerad nivå.

Utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) är indelad i åtta kurser om 7,5 hp vardera med rubriker enligt fig 1 som svarar mot examensordningens sju områden.

VFU är uppdelad i fyra kurser om 7,5 hp där den första VFU-kursen är uppdelad i två delkurser (3 hp + 4,5 hp). Totalt 30 hp i enlighet med examensordningen. Kurserna i skolämnen, med ämnesdidaktik och ämneskunskaper, består av sju olika kurser inriktade mot svenska, matematik, samhällsorienterande ämnen, naturvetenskap och teknik samt engelska. Som "valbar" kurs, utöver kraven i examensordningen

på ämneskurser, har vi valt att skapa kursen *Språk som kommunikativ resurs* på 15 hp den första terminen. Kursen behandlar språk som redskap för kommunikation och kunskapsutveckling. Utgångspunkten är språkutvecklande arbetssätt inom de tidiga skolåren ur ett multimodalt perspektiv. Kursen fokuserar på hur multimodala arbetsformer, digitala verktyg och estetik kan användas i elevers språkutveckling inom alla ämnen läraren blir behörig i. Det didaktiska perspektivet genomsyrar hela kursen. De självständiga arbetena är uppdelade i två kurser om 15 hp där ett arbete inriktas mot forskningskonsumtion och arbete två mot forskningsproduktion.

Några exempel på relationen mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan, den verksamhetsförlagda utbildningen, ämnesstudier och ämnesdidaktik.

Utveckling av yrkesrollen

Inom inriktningen är den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) förlagd som fyra kurser. De är spridda inom programmet från det första året till det sista. VFU växelverkar med de högskoleförlagda delarna (HFU) genom att innehåll från dessa omsätts till handlingskompetens under VFU men också att de erfarenheter som görs under VFU senare bearbetas på HFU. Samtidigt har den verksamhetsförlagda utbildningen sin egen progression och i stort sett alla examensmål behandlas under VFU-kurserna. Vissa vid enstaka tillfällen, och då ofta i samklang med närliggande HFU-kurser, medan andra återkommer med ökande krav som säkerställer att examensmålen uppnås i slutet av utbildningen. Fokus på ledarskap, förmåga att planera och genomföra undervisning samt analys- och reflektionsförmåga finns exempelvis med under samtliga kurser, med allt större krav på studentens prestationer.

Under VFU-kurserna finns även en progression med avseende på självständighet och ansvarstagande. I början av utbildningen handlar det om att observera lärares undervisning och ledarskap i den pedagogiska verksamheten samt att pröva på att undervisa/leda med stöd från lokal lärarutbildare (LLU). I slutet av utbildningen förväntas studenten kunna hantera komplexiteten i yrket, ta ansvar för stora delar av det dagliga arbetet och i sin relation till sin handledare alltmer fungera som en kollega.

Vetenskapligt förhållningssätt

Vetenskapligt förhållningssätt i inriktningen inleds under det första året då krav ställs på studentens förmåga att analysera samt förmedla innehåll skriftligt i enlighet med grundläggande akademiska skriftspråkskonventioner. I kursen *Lärande, utveckling och didaktik 2* i termin 2 skriver studenten en "artikel" och opponera på en kamrats "artikel". I kursen *Lärarprofessionen och vetenskapligt förhållningssätt* termin 5 ställs krav på att studenten kan redogöra för centrala vetenskapsteoretiska begrepp, beskriva aspekter av villkor och dilemman med kunskapssökandet samt kritiskt utvärdera vetenskapliga kunskapsanspråk och kunskapssökande med relevans för läraryrket. I kursen *Självständigt arbete 1* termin 6 formulerar studenten en egen sammanhållen vetenskaplig text i form av en forskningsöversikt. I kurserna den sjunde terminen läser studenterna vetenskapliga artiklar och avhandlingar. I kursen *Lärarprofessionen och vetenskapligt arbete* i sista terminen förbereds studenten för ett vetenskapligt arbete i sista kursen *Självständigt arbete 2*.

Kurser inriktade mot skolämnen relation till VFU och UVK

Studenterna går ut på VFU 1 med kunskaper i didaktik från kursen *Lärande, utveckling och didaktik 1* och kunskaper från kurserna *Språk som kommunikativ resurs* och *Matematik 1*. VFU 2 genomförs med bl.a. kunskaper från de första kurserna i matematik, svenska och till kursen *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* som ligger i direkt anslutning till VFU. Till VFU 3 har studenterna med sig kunskaper från alla undervisningsämnen och har genomfört kursen i specialpedagogik. Vid VFU 4 ska studenten kunna "att utifrån en helhetssyn på yrket agera som lärare och att kunna medverka till professionsutveckling" (kursguide vt 18) och då ha med sig kunskaper från alla kurser. För att genomföra VFU 4 så måste studenten vara godkänd på alla kurser till och med termin sex.

Bedömning och betygsättning i inriktningen

Temat introduceras i kursen *Styrsystem, organisation och bedömning* i termin 3. I kurser inriktade mot skolämnen lär sig studenten att arbeta med bedömning i respektive skolämne. I kursen *Styrdokument, bedömning och betygsättning* i termin 6 redovisar studenten kunskaper om olika former av bedömning och

kan göra bedömningar i relation till skolans kursplaner. Den förmågan bedöms även i VFU 3 i termin 6 och VFU 4 i termin 8.

Specialpedagogiska frågor i inriktningen

Området inleds i kurser inriktade mot skolämnena med läs-, skriv- och matematikinläring/utveckling för alla elever och kursen *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* tidigt i utbildningen. I kursen *Specialpedagogiskt arbete för lärare* utvecklar studenterna kunskaper i specialpedagogiska frågor för F-åk 3 och i VFU 3 prövar studenten dessa kunskaper.

Ledarskap i inriktningen

Den första terminen redogör studenten för sin roll som tjänsteman och reflekterar därefter i sin första VFU över sin roll som ledare. I kursen *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* i termin 3 fördjupar studenten sina kunskaper i ledarskapsfrågor och praktiserar sedan dessa i VFU 2 som ligger i anslutning. I VFU 3 och 4 bedöms studentens ledarskapsförmåga i relation till kunskaper från alla föregående kurser.

Kommunikativ förmåga- läsa och skriva i inriktningen

I de sex första kurserna under år 1 arbetar språkhandledare och lärare med en språkstrimma för studenterna. Studenten examineras på språklig förmåga såväl i det akademiska språket som professionsspråket. Studenten förstår och använder olika språkhandlingar som att beskriva, jämföra, diskutera, reflektera, analysera och tolka. Studenten argumenterar och problematiserar en text och förstår betydelsen av referenshantering. I strimman ställs allt högre krav och den slutliga bedömningen görs i det sista examensarbetet. En språkportal finns uppbyggd som stöd för studenterna.

Förändringar i inriktningen

Utifrån UKÄ-piloten för åk 4-6 och kvalitetsgranskningar av grundlärarprogrammet pågår ett arbete med att förändra studiegången inför hösten 2019 vilket syftar till följande:

1 Förändringar av första terminen för att:

- i ett tidigt skede av utbildningen tydligare sätta yrket i fokus
- skapa bättre förutsättningar för samarbete mellan inriktningarna och synliggöra likheter och olikheter i grundlärarprogrammets olika inriktningar,
- att erbjuda fältstudier och på så sätt ytterligare stärka kopplingen till yrket

2 Förändring av kärnkurser:

- Innehållet i kärnkurserna stärks i relation till examensordningen. UKÄ pilotutvärderingen av åk 4-6 menar bedömargruppen att vetenskapsteori och forskningsmetodik ser ut att få stort utrymme i förhållande till övrigt obligatoriskt innehåll (15 av 60 hp).
- Samverkan och samläsning
- Länkning mellan kärnkurser

3 VFU-kurserna

- VFU3 behöver ha en flexibilitet för att kunna hantera skollov för F-3, 4-6
- Kvalitet på VFU ska stärkas och kopplingen mellan HFU och VFU utvecklas
- VFU bör förläggas varannan termin

Utöver detta ska lokala examensmål införas i utbildningsplanen för sex och samlevnad och flerspråkighet. Förändringarna har förankrats av programråd hos kursansvariga institutioner, programansvarig fakultet och medansvariga fakulteter samt studenter. I oktober tas ett första beslut på programansvarig fakultet och en ny utbildningsplan ska fastställas senast sista december.

Genomströmning

Genomströmningen i inriktningen följs upp kontinuerligt inför varje programrapport (se tabell 1).

Söktrycket till inriktningen ökade fram till ht 15-ht 16 och var då nästan tre sökande/plats. Söktrycket har därefter sakta minskat till nu knappt 2 sökande/plats inför ht 2018. Enligt UKÄs rapport 2017:17 påverkas genomströmningen bland annat av det meritvärde de sökande har. När vi analyserar genomströmningen med söktryck så minskar genomströmningen när söktrycket minskar vilket ger stöd för det. Detta är oroande då det innebär att kursledare måste arbeta med studenter som antagligen har större brister i

förkunskaperna. Utifrån det minskade söktrycket har programansvarig fakultet under 2017 och nu under 2018 satsat på rekryteringsarbete i form av kampanj på sociala medier, öppet hus samt annonsering av olika slag.

Tabell 1. Registrerade studenter i sista kursen i relation till registrerade i första kursen

VT 15	75 %
HT 15	63 %
VT 16	82 %
Ht 16	54 %
VT 17	68 %
Medeltal	68 %

Tabell 2. UKÄs statistik för F-3 i Gbg jämfört med riket. Studenter kvar efter läsår 2.

	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	Medeltal
Gbg	80%	73%	79%	79%	78%
Riket	70%	73%	74%	72%	72%

Utifrån statistiken har vi identifierat trösklar som vi tror spelar roll för avhoppet. Kurserna i matematik och engelska anger studenter i kursvärderingar och studentdialoger som extra krävande och de menar att det framförallt beror på förkunskaper som brister. Vi ser också svårigheter att hantera det svenska språket vilket gäller både utlandsfödda och födda i Sverige. Utifrån den analysen har följande genomförts:

- Ett stödsystem för studenternas kommunikativa förmåga koncentrerade i inledningen av utbildningen.
- Ett stödsystem i engelska genom Göteborgs universitets språkstöd via enheten för akademiskt språk (ASK).
- Ett stödsystem i matematik
- Uppföljningssystem av studievägledare när det gäller studenter som underkänns på kurser.

Inför 2019 planeras ytterligare ett stöd i form av en kurs på 7,5 hp "Läsa och kommunicera i tal och skrift för lärarstudenter". Kursen ska genomföras som sommarkurs 2019 och som kurs på kvartsfart under terminerna.

Hösten 2017 startade ett mer omfattande analysarbete för att undersöka orsakerna bakom avhopp från lärarutbildningen. De program som ingår i studien är: förskollärare, grund F-3, grund 4-6, grund fritids, ämneslärare 7-9, ämneslärare gymnasiet, KPU och YRK. Studien omfattar dels samtliga studenter som registrerat avbrott från dessa program under perioden vt16-ht17 och dels studenter som troligen har hoppat av utbildningen, det vill säga inte har registrerat sig på kurser inom sina respektive program efter ht16. Rapporten ska presenteras i september 2018.

Personal

Av bifogad tabell framgår antal lärare som arbetar i inriktningen förskoleklass-åk 3. Alla uppgifter gäller för våren 2018.

Totalt arbetar 91 lärare i inriktningen under vt 2018. Av dessa har 22 % en tidsbegränsad anställning varav tre doktorander och två seniora professorer samt en pensionerad docent. Hälften är disputerade (45). 35 % av lärarna är män och 65 % kvinnor.

I inriktningen deltar, utöver de som listas i lärarlistan, 439 lokala lärarutbildare (LLU) från skolor i Göteborgsregionen som handledare för studenterna. LLU på VFU är behöriga lärare för förskoleklass-åk 3 men däremot har inte alla LLU behörighet i alla skolämnen som ingår i studentens utbildning. Alla LLU har inte heller behörighet för både förskoleklass och åk 1-3. Detta löser vi på respektive skola genom att exempelvis två LLU kompletterar varandra.

43 % av lärarna är adjunkter. Alla adjunkter utom två har lärarexamen och flera av dem har examen mot F-3. Bland adjunkterna finns en handfull med mellan 30-60 % av tjänst i inriktning för att skapa kontinuitet

och tydlig koppling mot yrket. Drygt hälften av adjunkterna har en högskoleexamen inriktad mot något utbildningsvetenskapligt område (en FD, sex fil.lic., fem master och femton fil.mag.) och flera av de övriga läser ett masterprogram inriktad mot ämnesdidaktik eller allmän didaktik.

En utmaning har varit expansionen av lärarutbildningsuppdraget från 2013 och framåt. Expansionen har inneburit en ökning av uppdrag för den institution som ansvarar för huvuddelen av kurserna i inriktningen på ca 80 % på några år vilket skapade svårigheter att rekrytera lärare i erforderlig takt. Det genomförda rekryteringsarbetet har nu begränsat andelen korttidsförordnade och skapat en stabil lärarkår för inriktningen. En svårighet vid rekryteringen har varit brist på disputerade inom flera ämnesdidaktiska områden och framförallt disputerade med inriktning mot F-3. För att klara rekryteringen och ändå klara en hög kompetens hos personalen på längre sikt har kraven i ansökningsprocessen varit minst masternivå i ett utbildningsvetenskapligt område och med ambition att gå in i forskarutbildningen. Korttidsanställda har ett krav på att gå in i masterprogram i didaktik eller ämnesdidaktik.

En annan utmaning och svaghet är att det deltar alltför få docenter(9 docenter) och professorer(3 professorer) i utbildningen med för liten andel undervisning. Arbete pågår på programansvarig institution för att engagera docenter och professorer i större utsträckning. Inför 2018 skrevs det fram i institutionens handlingsplan att planera in 20 % undervisning i docenternas tjänster vilket kommer att följas upp inför 2019. En annan viktig åtgärd är att skapa utökad tid i tjänster för meritering från lektor till docent. Programansvarig institution har satsat medel på utvecklingsprojekt (se under utbildningsmiljö) som leds av docenter och lektorer och som också är tänkt att bidra till meritering samt koppling av utbildning och forskning.

En styrka i programmet är bemanningen av kompetens från många stora miljöer på Göteborgs universitet med djup vetenskaplig kompetens. I utbildningen deltar lärare från 12 olika institutioner. Risken med det är att utbildningen kan falla isär i olika delar men det motverkas av programrådet och de regelbundna möten som anordnas flera ggr/per år för kursledare i programmet. Stabiliteten byggs dessutom upp med huvuddelen av lärare från programansvarig institution, institutionen för didaktik och pedagogisk profession (kursansvarig för 16 av 22 kurser).

Utifrån att studenterna i kursvärderingar, studentdialoger och programutvärdering 2015 menade att det var för litet fokus på förskoleklass i många kurser tog programrådet upp frågan på kursledarmöte och utifrån beslut där stärktes dessa inslag i kurserna *Lärande, utveckling och didaktik 1 och 2* och i kurserna inriktade mot matematik och svenska. Vid en uppföljning av programrådet våren 2017 identifierades ytterligare behov av åtgärder och en kursledardag i september 2017 ägnades enbart åt förskoleklass i inriktningen. En fortsatt utmaning är att bemanna med kompetens inriktade mot detta område vilket ska åtgärdas genom samverkan med förskolläraryrket i större omfattning

Kompetensutveckling

Personalens kompetensutvecklingsbehov följs upp systematiskt genom utvecklingssamtal som genomförs av prefekt och/eller studierektorer minst en gång per år. I programråd diskuteras kompetensutvecklingsbehov utifrån resultaten i programrapporter och i relation till lärares kompetens på de olika institutionerna. Programrådets förslag diskuteras med ledningen för de kursansvariga institutionerna och programråd tillsammans med programansvarig institution prioriterar kompetensutvecklingsinsatser.

Som grund har samtliga lärare/forskare i grundlärarprogrammet, i enlighet med arbetstidsavtalet, minst 10 % kompetensutvecklingstid. Lektorer har därutöver 7–10 % i tjänsten, beroende på institutionstillhörighet. I lärartabellen framgår att adjunkter i snitt har 14 % av tjänst till kompetensutveckling och lektorer 28 % till forskning/kompetensutveckling. Enligt avtal ska kompetensutvecklingstid för adjunkter i första hand ägnas åt meritering för forskarutbildning. Lektorer förväntas använda tiden till ytterligare vetenskaplig meritering. Ett krav finns på Göteborgs universitet att alla lärare ska genomgå högskolepedagogiska kurser som anordnas av Enheten för pedagogisk utveckling och interaktivt lärande(PIL). PIL erbjuder även många andra kurser som lärare genomför utifrån vad som kommer fram i programrådets systematiska kvalitetsuppföljning av utbildningen. Nedan följer två exempel på kompetensutveckling initierad utifrån den systematiska uppföljningen:

- En seminariereserie om hur vi utvecklar studenternas kompetens att möta flerspråkiga elever genomfördes för kursledare i inriktningen under hösten 2015 och våren 2016. Programrådet initierade kompetensutvecklingen utifrån resultatet i programrapporten 2015 och skeenden i omvärlden.
- Flera programutvärderingar och enligt programrapporten från 2017 framkom att studenterna menade att de specialpedagogiska inslagen i framförallt de ämnesinriktade kurserna behöver utvecklas. Utifrån det planerades två kursledarmöte som genomfördes 2017-12-08 och 2018-04-26 för alla kursledare där bl.a. företrädare för Specialpedagogiska Skolmyndigheten deltog.

LLU på skolorna erbjuds en introduktionsutbildning för VFU i tre steg och i tabell 3 visas deltagandet.

Tabell 3. Andelen LLU som genomfört de olika stegen i introduktionsutbildningen.

Program	Steg 1(andel som har genomfört)	Steg 2(andel som har genomfört)	Steg 3(andel som har genomfört)
F-3	39%	33%	25%

I avtal med skolhuvudmännen är det framskrivet att LLU ska ges förutsättningar att genomföra mentors- och handledarutbildning på 7,5 hp. Vid den systematiska uppföljningen visar det sig att enbart 19 % har genomfört kursen på 7,5 hp.

Det bristfälliga deltagande i utbildningarna av LLU menar vi framförallt beror på brister i samverkan mellan den högskoleförlagda delen och VFU. Förskolläraryrket, som deltagit i övningskoleprojektet, har väsentligt bättre siffror (63 % har genomfört handledarutbildningen på 7,5 hp) vilket vi menar beror på den tätare kontakten mellan ansvariga för VFU-kurserna på lärosätet och LLU på skolor. Ett arbete pågår för att utnyttja erfarenheter från förskolläraryrket och därmed göra förändringar i organisationen av VFU för grundläraryrket inför 2019 där de olika skolorna tydligare kopplas till programmet. En arbetsgrupp är tillsatt med syfte att revidera den överenskommelse som finns idag mellan huvudmän och universitet angående VFU. Målet är att stärka och vidareutveckla samverkan mellan akademi och skola i regionen för att skapa VFU med hög kvalitet och hög relevans för läraryrket.

Utbildningsmiljö

Lärare i programmet är en del i en av flera kompletta akademiska miljöer (KAM). Begreppet KAM används på Göteborgs universitet för en miljö där utbildning, samverkan och forskning är väl integrerat. De flesta lärare i inriktningen ingår i en miljö som både forskare och lärare (se personallista). Miljöerna har fokus på olika forskningsområden. Några exempel är:

Allmän didaktik

Gruppen arbetar med klassrumsnära frågor, som speglar mötet mellan lärare, elev och innehåll, och problem som synliggör de sociala sammanhang som skolan är en del av.

Ämnesdidaktiska miljöer inriktade mot skolämnena

De samhällsorienterade ämnenas didaktik, Matematikdidaktik, Naturvetenskapernas och teknikens didaktik, Svenskidaktik samt Lärande och bedömning i språk. Miljöerna har fokus på klassrumsnära frågor och lärande för skolämnena. Relationen undervisning och lärande, lärares ämnesdidaktiska kompetens samt bedömning av olika karaktär i skolämnena är central. Tre miljöer (samhällsorienterade ämnenas didaktik, naturvetenskapernas och teknikens didaktik samt lärande och bedömning i språk) är sedan lång tid tillbaka involverade i arbete med nationella prov och bedömningsstöd på uppdrag av Skolverket.

Fenomenografi, variationsteori och Learning Study

I forskningen arbetar miljön med frågor kring hur man kan förbättra möjligheterna för att lära ett specifikt innehåll. Mycket av forskningen sker i samverkan med skolor och lärare, främst genom s.k. *Learning studies*.

Platform for Research in Inclusive education and School development (PRIS)

PRIS är en utveckling av den specialpedagogiska forskningsmiljön med syfte att bidra med ett bredare anslag inom det specialpedagogiska området och väva samman frågor av specialpedagogisk karaktär med frågor präglade av ett skolutvecklings- och skolledarperspektiv.

Miljöer på **institutionen för statsvetenskap och institutionen för sociologi och arbetsvetenskap** deltar framförallt i kurserna *Styrsystem, organisation och bedömning, Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* samt *Lärarprofessionen och vetenskapligt förhållningssätt*.

Barn- och barndomssociologiska kollegiet

Kollegiets syfte är att vara en mötesplats och ett forum för diskussioner av Barn och Barndom i och utanför samhällets utbildningsinstitutioner – d v s kollegiets intresseområde handlar om barns och ungas (6-12 år) livsvärldar och vardagsliv, barns och ungas utveckling, lärande och uppväxtvillkor. Speciellt fokuseras Barn och Barndom i relation till förskoleklassens och fritidshemmets pedagogiska innehåll och organisering vilket är relevanta kunskapsområden för forskning, lärarutbildning och lärarprofession

Forskningsanknytning

En stor utmaning är hur studenterna får möjlighet att delta i en forskande kontext. Utifrån pilotutvärderingen 2016 av inriktningen 4-6 och kvalitetsgranskning av programmet har den frågan lyfts fram i arbetet med kursledare.

Våren 2016 startade arbete för att stärka samverkan mellan forskning och utbildning i flera av miljöerna på programansvarig institution. I samverkan mellan forskare och lärare togs förslag på 18 olika utvecklingsprojekt fram. Arbetet har genomförts under 2017 och ska rapporteras vt 2018 med presentationer i aug 2018. Projekten ska utveckla undervisning i relation till forskning och generera minst en vetenskaplig artikel per projekt. Exempel på projekt är:

- Learning Study som metod för att utveckla lärarstudenternas förmåga att undervisa i matematik, naturvetenskap och teknik.
- Partnerskolor på grundlärarprogrammet – utveckling av samverkan med skolor i göteborgsregionen.
- Examinators och handledares förhållningssätt till betygskriterier - syftar till att utveckla kurser genom att öka interbedömarreliabiliteten, samsynen och likvärdigheten i tolkning av betygskriterierna av examinatorer och handledare.
- Hur alumner ser på sin utbildning efter 1–2 år som grundlärare.
- Erfarna lågstadielärares insikter och strategier avseende undervisning och lärande inom de fyra SO-ämnena.
- Bokläsning åk 1-3 - Genom studier av hur barn interagerar med text och bild i bilderböcker och verbal presentation av dessa bilderböcker, kan vi beskriva resultaten av våra studier men framförallt diskutera resultatet med lärarstudenter. I förlängningen kan projektet inspirera studenter till egna liknande studier i examensarbeten, eller under VFU

Parallellt med ovan beskrivna projekt startade ett arbete med syftet att säkra att studenterna får en tydlig bild av de starka miljöer de möter i kurserna. Bakgrunden är att studenter i programvärderingarna anger att utbildningen ger ett bra stöd för dem att tillägna sig en forskande kontext samtidigt som de i kursvärderingar ofta anger låga betyg för anknytning till forskning. Arbetet inleddes med en heldag för kursledare den 20 juni 2017 som sedan följdes upp med ett nytt kursledarmöte den 1 februari 2018. Rubriken för mötena var *”Studenters möjlighet att genom utbildningen få delta i en forskande kontext och tillägna sig ett forskande förhållningssätt*. Uppföljning av arbetet som startats av kursledare ska följas upp den 11 oktober 2018 då kursledare ska redovisa de förändringar som gjorts för att lyfta fram forskning i olika kurser i inriktningen.

Utformning, genomförande och resultat

Nedan visas ett utdrag ur examensmålsmatrisen som beskriver utbildningens examensmål i relation till kursernas lärandemål. Examensmålsmatrisen möjliggör för programrådet att säkra progressionslinjer och fördjupningar. Ju tidigare en kurs kommer i utbildningen desto mer introducerande karaktär har målet och ju senare kursen kommer i utbildningen desto tydligare examineras målet i sin helhet. Samtidigt finns kontinuerligt mindre examinationer under utbildningens gång i relation till examensmålen som visar på progression och fördjupning av innehåll, kunskaper och förmågor.

Tabell 4. Utdrag ur examensmatrisen

Nivå Termin	Examensmålsmatris UKÄ	1	2	3	4	5	6
G1	Lärande, utveckling och didaktik 1, UVK 7,5hp						
	Styrsystem, organisation och bedömning, UVK 7,5hp						
	Språk som kommunikativ resurs, ÄMNE 15hp						
G2	Verksamhetsförlagd utbildning 1, VFU 7,5hp						
	Matematik 1, ÄMNE 15 hp						
	Lärande, utveckling och didaktik 2, UVK 7,5hp						
G3	Svenska 1, ÄMNE 15hp						
	Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap, UVK 7,5hp						
	Verksamhetsförlagd utbildning 2, VFU 7,5hp						
G4	Engelska, ÄMNE 15hp						
	Samhällsorienterande ämnen, ÄMNE 15hp						
G5	Naturorientering och teknik, ÄMNE 15hp						
	Specialpedagogiskt arbete, UVK 7,5hp						
	Lärarprofession och vetenskapligt förhållningssätt, UVK 7,5hp						
G6	Självständigt arbete (examensarbete) 1, 15hp						
	Verksamhetsförlagd utbildning 3, VFU 7,5hp						
	Styrdokument och bedömning, UVK 7,5hp						
A7	Svenska 2, ÄMNE 15hp						
	Matematik, ÄMNE 15hp						
A8	Lärarprofession och vetenskapligt arbete, UVK 7,5hp						
	Verksamhetsförlagd utbildning 4, VFU 7,5hp						
	Självständigt arbete (examensarbete) 2, 15hp						

Mål 1

1. visa sådana ämneskunskaper, inbegripet insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen

För att ge en bild av hur utbildningen som helhet är kopplad till det första examensmålet presenteras i tabell 5 de kurser som har lärandemål relaterade till examensmålet.

Tabell 5 Kurser där examensmål 1 kan relateras till lärandemål i kursen samt på vilken nivå och under vilken termin kursen ligger

Kurser	Kursens lärandemål <i>Efter avslutad kurs förväntas studenten kunna:</i>	Nivå termin
Språk och kommunikativa resurser - 15hp	förklara och diskutera hur språkbruk varierar beroende på flerspråkighet och social tillhörighet samt beskriva skillnaden mellan vardagsspråk och ämnesspecifikt språkbruk, beskriva teorier och metoder kring barns tidiga språkutveckling	G1
Matematik 1 för lärare åk F-3 - 15 hp	visa egen matematisk förståelse för grundläggande aritmetik, geometri och statistik; dess begrepp, representationer, metoder och logiska struktur	G2

Svenska 1 för lärare F-3 - 15 hp	visa kunskap om svenska språkets grundläggande grammatik och hur språk varierar med avseende på sociala faktorer, genre och kommunikationssituation. beskriva och förklara teorier och metoder om elevers läs- och skrivutveckling,	G3
Engelska för lärare F-3 - 15 hp	beskriva grundläggande egenskaper i engelskans ljudsystem ur ett kontrastivt perspektiv beskriva grundläggande grammatiska strukturer i engelskan ur ett kontrastivt perspektiv	G4
Samhällsorienterande ämnen för lärare årskurs F-3 - 15 hp	redovisa grundläggande ämneskunskaper för undervisning i de samhällsorienterande ämnena i förskoleklass och årskurs 1-3	G4
Naturorientering och teknik för lärare åk F-3 - 15 hp	redovisa kunskaper som behövs för undervisning i naturvetenskap och teknik i förskoleklass och i grundskolans årskurs 1-3. använda naturvetenskap och teknik för att beskriva och förklara naturvetenskapliga fenomen samt tekniska lösningar och processer i vardagen	G5
Självständigt arbete (examensarbete)1 för lärare åk F-3 - 15 hp	identifiera och vetenskapligt beskriva ett problemområde av relevans för yrkesutövningen,	G6
Matematik 2 för lärare åk F-3 - 15hp	visa egen fördjupad förståelse av det matematiska innehåll som behandlas i skolår 1-6. visa god förmåga att lösa relevanta matematiska problem och representera lösningar med hjälp av olika uttrycksformer, samt redogöra för hur undervisningen kan bidra till att elever utvecklar denna kunskap	A7
Svenska 2 för lärare åk F-3 - 15 hp	redogöra för och se samband mellan olika teoretiska perspektiv för språk-, läs- och skrivundervisning samt hur dessa kommer till uttryck i klassrumspraktiken redogöra för vad som kännetecknar språk- och kunskapsutvecklande undervisning.	A7
Självständigt arbete (examensarbete) 2 för lärare åk F-3 - 15 hp	identifiera och vetenskapligt beskriva ett problemområde av relevans för yrkesutövningen	A8

Utbildningen för grundlärare F-3 förbereder dem för att kunna undervisa många ämnen i förskoleklass och årskurs 1-3 vilket synliggörs genom att utbildningens ämneskurser ger dem en bred kunskapsbas att utgå från. De får inom kurserna *Engelska*, *Samhällsorienterande ämnen* och *Naturorientering och teknik* grundläggande ämneskunskaper för undervisning i den aktuella åldersgruppen. I de systematiska kvalitetsuppföljningarna (kursutvärderingar, programutvärderingar och studentdialoger) framkommer att studenterna ofta upplever att de genom dessa kurser får mycket relevant kunskap men de påtar också att de skulle önska mer tid för att få ett större djup. Mot slutet av utbildningen finns i examensarbetskurserna *Självständigt arbete (examensarbete) 1* och *Självständigt arbete (examensarbete) 2* lärandemål som riktar mot att studenterna själva väljer problemområden kopplade till ämnesområden relevanta för den kommande yrkesutövningen och kopplar dessa till forskning och utvecklingsarbete.

När det gäller kurserna i matematik och svenska finns en större fördjupning och en tydligare progression i skrivningarna av lärandemålen då dessa ämnen läses som två 15 hp kurser. Det finns även en inledande kurs om 15 hp som heter *Språk som kommunikativ resurs* där studenterna introduceras i språk som redskap för kommunikation och kunskapsutveckling i ett språkutvecklande arbetssätt. I kursen introduceras ämneskunskaper både i matematik och svenska för att sedan utvecklas vidare i de två ämnesspecifika kurserna. I samtliga ämneskurser lyfts genom lärandemålen möjlighet att visa *ämneskunskaper* och *relevansen för kommande yrkesutövning* fram. I kursguiderna, som utgör ett komplement till kursplanerna, genom att det i dessa finns en detaljerad beskrivning av schema, examinationsuppgifter, obligatoriska moment, betygskriterier, lärarlag, litteraturlistor och litteratur hänvisningar, framkommer hur integrering av ämneskunskap, ämnesdidaktisk kunskap och metodik ser ut i respektive kurs samt i vilken grad kursens innehåll kopplas till forskning och utvecklingsarbete. Kopplingen till forskningsarbete kommer till exempel fram i matematik (*Matematik 1*) genom att forskning kring barns språkliga kompetenser lyfts fram i samband med hur barn utvecklar sin förståelse av geometriska begrepp. På samma sätt förekommer koppling till forskningsarbete genom föreläsningar och litteraturseminarier i svenska (*Svenska 1*) kring kognitiva, lingvistiska och sociokulturella perspektiv på läs- och skrivundervisningen. För att ytterligare belysa kopplingen mellan examensmål, lärandemål, lärandeaktivitet och examination ges ett konkret exempel från matematik.

Exemplet matematik

Ämnet matematik läses som två, 15 hp, kurser, i termin 2 och termin 7. I form av seminarier ges studenterna möjlighet att fördjupa sina kunskaper om begrepp och metoder samt lösa matematiska problem. Olika didaktiska aspekter lyfts fram såväl under föreläsningarna som under seminarierna.

Planering, kommunikation och analys av undervisning genomförs med matematiskt innehåll anpassat för förskoleklassen och åk 1-3.

Tabell 6. Exempel på hur kurserna i Matematik 1 och 2 behandlar examensmål 1.

Exempel på lärandemål	Lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålet	Examination
visa egen matematisk förståelse för grundläggande aritmetik, geometri och statistik; dess begrepp, representationer, metoder och logiska struktur (Matematik 1)	Föreläsningar: - aritmetik (12st) - geometri och statistik (7st) Seminarier/arbetspass - aritmetik (12st) - geometri och statistik (7st) Räknestugor: (4 st) - taluppfattning, addition och subtraktion 1&2, - multiplikation och division, - matematiska vetenskaper - 2D och 3D	Skriftlig salstentamen: (2 st) - aritmetik - geometri och statistik Litteraturseminarium: - geometri och statistik Gestaltning: (2 st) - ord och begrepp, språk - lektionsplanering och analys
visa egen fördjupad förståelse av det matematiska innehåll som behandlas i skolår 1-6. (Matematik 2)	Föreläsningar (7st): - aritmetik och algebra (5st) - sannolikhetslära och kombinatorik (2st) Seminarier/räkneövningar (7st): - aritmetik och algebra (5st) - sannolikhetslära och kombinatorik (2st)	Skriftlig individuell redovisning av Fältstudie 1 - aritmetik och algebra fördjupning Skriftlig salstentamen - aritmetik och algebra fördjupning
visa god förmåga att lösa relevanta matematiska problem och representera lösningar med hjälp av olika uttrycksformer, samt redogöra för hur undervisningen kan bidra till att elever utvecklar denna kunskap (Matematik 2)	Föreläsningar (7st): - algebra (5st) - sannolikhetslära och kombinatorik (2st) Seminarier/räkneövningar (7st): - algebra (3st) - sannolikhetslära och kombinatorik (2st) - Räkneövningar (2st)	Muntlig redovisning i par av Fältstudie 2 - studenternas förmåga att planera och genomföra matematikundervisning om problemlösning - studenternas förmåga att bedöma elevers problemlösningsförmåga - studenternas egna problemlösningsförmåga Skriftlig salstentamen - studenternas egna problemlösningsförmåga

I tabell 6 åskådliggörs hur kurserna utformats för att stödja och säkra studenternas lärande av ämneskunskaper kopplat till yrkesutövningen. De så kallade räknestugorna och räkneövningarna som finns inlagda som lärandeaktiviteter fungerar som tillfällen där studenterna får möjlighet att med stöd av lärare fördjupa sina kunskaper, ställa frågor och arbeta med praktiska uppgifter. Dessa lärandeaktiviteter har etablerats efter studenternas önskemål och efter att kursledarna blivit uppmärksammade på studenternas behov av stöd på grund av bristande förkunskaper. I kursen lyfts också matematiska problem med olika ämnesinnehåll och svårighetsgrader fram och olika matematiska lekar och spel som leder till diskussion och analys av ämnesinnehållet i relation till förskoleklassen och åk 1-3. Tabell 6 visar att de olika momenten bygger på varandra för att studenten ska kunna bredda och fördjupa sitt ämneskunnande. Kursledarna har byggt in en variation och progression när det gäller examinations-uppgifter som både gäller utformning och arbete med individ-/gruppnivå.

I beskrivningen ovan framkommer att det aktuella examensmålet behandlas och examineras i utbildningens ämneskurser och i kurserna *Självständigt arbete*. Det är inte lika tydligt på vilket sätt *insikt i aktuell forsknings- och utvecklingsarbete* kommer till uttryck i ämneskursernas lärandemål. I kursguiderna finns beskrivningar som pekar på att forskningsarbete, när det gäller ämnesdidaktik, inkluderas i ämneskurserna. Som exempel behandlas forskning om barns språkliga kompetenser upp i samband med barns utveckling av sin förståelse om geometriska begrepp. Forskning i matematikvetenskap tas inte upp i kurserna då vi menar att relevans saknas för blivande lärare i matematik för åk F-3. En diskussion om hur kurser och kursmål på ett tydligare sätt kan lyfta fram forskningsarbete som har relevans för det kommande yrket startade vt 18 med kursledarna i programmet genom ett antal kursledarträffar (2017-06-10 och 2018-02-01). När det gäller utvecklingsarbete har programrådet, genom UKÄs självvärdering för åk 4-6 (2016), vid en genomlysning av inriktningens kurser 2017 identifierat svagheter i hur utvecklingsarbete behandlas. Med anledning av detta har programrådet inlett ett arbete ht 2017 med syfte att integrera utvecklingsarbeten, så som Learning Study, i ämneskurser för F-3 tydligare. Revideringen 2017 ska implementeras hösten 2019.

Den systematiska uppföljningen som studenterna gör i samband med programutvärderingen (vid programavslutningen termin 8) visar att studenterna menar att de får stöd för att uppnå examensmålet (se tabell 7).

Tabell 7. Studenternas utvärdering av examensmålet och i vilken grad de anser att utbildningen bidrar till att målet uppfylls.

Programutvärdering	Ganska hög grad	Mycket hög grad	Svarsfrekvens
VT16	68,6%	22,9%	88%
HT16	67,9%	25,0%	87,5%
VT17	55,6%	34,5%	54%
HT17	69,2%	15,4%	33,3%

Studenterna menar också att utbildningen förbereder dem väl för sin kommande profession, att de får en bred utbildning med kunskaper i många ämnen. Kurserna i engelska och matematik ställer höga krav på studenterna vilket syns genom fler underkända i dessa kurser jämfört med andra kurser. Analysen av genomströmningen visar också att något fler studenter avslutar sina studier i samband med dessa kurser. I kursutvärderingar och studentdialoger lyfts de höga kraven i dessa kurser fram men studenterna kommenterar att det till vis del handlar om bristande förkunskaper hos studenter vilket också stöds av lärare i kurserna. För att möta detta har räknestugor och räkneövningar införts i matematikkurserna och ett tätare samarbete med Enheten för Akademiskt språk(ASK) genomförs i kurserna inriktade mot engelska. Utvärdering av utfallet av dessa stödande insatser ska utvärderas under hösten 2018.

Det framkommer i kursrapporter och vid kursledardagar att lärare i flera kurser är oroade över studenternas bristande förmåga att uttrycka sig skriftligt och muntligt. Lärarna menar att det påverkar studenternas möjligheter att läsa, tillgodogöra sig och redovisa bland annat sina ämneskunskaper på ett tillfredställande sätt men också sitt arbete som lärare i svenska. Arbetet med studenternas kommunikativa kompetens har sedan 2011 varit ett viktigt utvecklingsområde inom programmet. Flera olika åtgärder har genomförts och den senaste är att under 2017 avsattes resurser för att kunna knyta en språkhandledare till programmet med uppdrag att arbeta med utveckling av studenternas kommunikativa resurser genom handledning, enskilt och i grupp. Språkhandledaren arbetar tillsammans med kursledarna för att integrera språkinslag i kurserna. I syfte att stärka studentens språkliga kompetens planeras en sommarkurs (7,5 hp) att genomföras 2019. Kursen ska dels genomföras som sommarkurs men också som kurs på kvartsfart under terminstid.

I flera av de utvecklingsprojekt (beskrivs under Utbildningsmiljö) som genomförs vid programansvarig institution finns tydliga kopplingar till examensmålet. I matematik finns två utvecklingsprojekt där det ena handlar om att skriva fram en tydligare progression vad gäller innehållet i *Matematik 1* och *Matematik 2*. I detta projekt görs en jämförelse av matematikinnehållet i inriktningarna F-3 och 4-6 för att tydliggöra skillnader och likheter. I det andra projektet har lärare och forskare utifrån forskning och videoanalys av undervisning utvecklat ett ramverk som hjälper blivande lärare att leda matematiksamtal med eleverna. Dessa båda utvecklingsprojekt har skapat en tydligare progression när det gäller hur och på vilket sätt ämneskunskaper och ämnesdidaktik presenteras och utvecklas i matematikkurserna.

Mål 2

2. *visa kunskap om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen*

I tabell 8 visar vi hur inriktningen i sin helhet svarar mot examensmålet.

Tabell 8. Kurser där examensmål 2 kan relateras till lärandemål i kursen samt på vilken nivå och under vilken termin kursen ligger

Kurser	Kursens lärandemål <i>Efter avslutad kurs förväntas studenten kunna:</i>	Nivå termin
Lärarprofession och vetenskapligt förhållningssätt för lärare F-3 - 7,5 hp	redogöra för centrala vetenskapsteoretiska begrepp. beskriva olika metoder inom humanistiska, samhällsvetenskapliga och naturvetenskapliga forskningstraditioner samt redogöra för deras vetenskapsteoretiska grund. beskriva förhållandet mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för lärarprofessionen	G5
Självständigt arbete (examensarbete) 1 för lärare F-3 - 15 hp	visa kännedom om den vetenskapliga processens delar och helhet, från problemformulering till slutsats	G6
Lärarprofession och vetenskapligt arbete för lärare åk F-3 - 7,5 hp	kunna redogöra för initiering och planering av utforskande och utvecklande metoder, samt kunna reflektera över elevers, enskilda lärares och lärargrupperns roller i sådana processer på ett självständigt vis kunna redogöra för utbildningsvetenskapliga forskningsmetoder kunna tolka och använda data inom utbildningsvetenskaplig forskning, samt på ett kritiskt sätt kunna resonera kring resultaten	A8
Verksamhetsförlagd utbildning 4 för lärare åk F-3 – 7,5 hp	tydligt kunna beskriva, analysera och reflektera över sin framtida profession, med speciellt fokus på sin egen och skolans utveckling.	A8
Självständigt arbete (examensarbete) 2 för lärare åk F-3 - 15 hp	visa kännedom om den vetenskapliga processens delar och helhet, från problemformulering till slutsats	A8

Examensmålet behandlas och examineras framför allt i utbildningens senare del i relation till två kärnkurser, *Lärarprofession och vetenskapligt förhållningssätt* och *Lärarprofession och vetenskapligt arbete*, samt i de två kurserna som är inriktade mot självständigt arbete. Förberedelser mot detta mål finns även i tidigare kurser under utbildningen men har då inte ett lärandemål som på ett tydligt sätt kopplas samman med examensmålet.

Arbetet med ett vetenskapligt förhållningssätt startar i termin 1 i kursen *Lärande, utveckling och didaktik 1*. Studenterna ska diskutera läraruppdraget i relation till vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. De ska i kursen läsa och skriva akademiska texter. I utbildningen betonas betydelsen av progression när det gäller studenternas akademiska skrivande vilket startar det första året med inslag som lyfter upp och utmanar deras läsande och skrivande av vetenskapliga texter. Under de terminer som följer utvecklas detta vidare genom möten med vetenskapliga texter inom olika ämnesområden (ma, sv, eng, no, tk och so). Studenterna utmanas i sitt skrivande genom att t.ex. i kursen *Lärarprofession och vetenskapligt förhållningssätt* arbeta med kritisk granskning av vetenskapliga texter. Även om det inte finns lärandemål i ämneskurserna som är direktkopplade till examensmålet så finns det inslag i dessa kurser som bidrar till utveckling av kunskaper i vetenskapsteori och forskningsmetoder. I kursen *Svenska 2* får studenterna till exempel genom fältstudieuppgifter genomföra gruppintervjuer med barn som sedan transkriberas och analyseras i basgruppen.

När det gäller den del av examensmålet som handlar om *relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen* så ingår det i kurserna *Lärarprofession och vetenskapligt förhållningssätt*, *Lärarprofession och vetenskapligt arbete*, *Självständigt arbete 1 och 2* samt i *Verksamhetsförlagd utbildning 4*. I kursen *Lärarprofession och vetenskapligt förhållningssätt* får studenterna i en föreläsning om vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vid ett examinerande seminarium ska studenten fördjupa sig i frågeställningar om vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. De ska redogöra för olika tolkningar, med särskild vikt på de spänningar som finns mellan skilda sätt att se på relation lärare och forskning som t.ex. läraren som forskningskonsument och läraren som forskare. Dessutom ska de reflektera över fördelar och nackdelar med dessa sätt att förstå vetenskap och beprövad erfarenhet. I kursen *Verksamhetsförlagd utbildning 4* ska studenterna vid det examinerande besöket och praxisseminariet visa att de kan, utifrån en helhetssyn på yrket, agera som lärare och föra diskussioner om hur de kan medverka till en utveckling av verksamheten.

Exemplet *Lärarprofession och vetenskapligt arbete*

Under den sista terminen läser studenterna kursen *Lärarprofession och vetenskapligt arbete* om 7,5 hp som förbereder dem för sitt avslutande självständiga arbete. Kursen följs av den avslutande *Verksamhetsförlagd utbildning 4* (7,5 hp) och därefter *Självständigt arbete 2* (15 hp). Båda dessa kurser kopplas samman med kursen *Lärarprofession och vetenskapligt arbete*.

Tabell 9. Exempel på hur Lärarprofession och vetenskapligt arbete behandlar examensmål 2

Exempel på lärandemål	Lärandeaktiviteter som behandlar lärande målet	Examination
kunna redogöra för initiering och planering av utforskande och utvecklande metoder, samt kunna reflektera över elevers, enskilda lärares och lärargrupper roller i sådana processer	Föreläsning: (2st) - Profession och teori och praktik i läraryrket - Läraren med vetenskaplig grund Seminarier: (1st) Lärare som forskare	Litteraturseminarium, - diskussioner kring relationen mellan teori och praktik i läraryrket, lärare som forskare, att ha ett vetenskapligt förhållningssätt och vad det innebär att undervisningen ska vila på beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund.
på ett självständigt vis kunna redogöra för utbildningsvetenskapliga forskningsmetoder	Föreläsning: (3 st) - Metodologiska utgångspunkter - Kvantitativa metoder - Kvalitativ metod Seminarium: (2 st) - Diskussion om bl.a. "vad är ett vetenskapligt problem", vad är skillnaden mellan kvantitativ och kvalitativ forskning, för- och nackdelar med olika metoder problemformulering/-ar, urvalsgrupp och tillvägagångssätt för respektive metod Workshop: (3 st) - Kvantitativ metod (2 st) - Kvantitativ och kvalitativ metod	Litteraturseminarium, individuell skriftlig inlämning - forskningsmetoder, en metod för genomförande av en pilotstudie presenteras, val av metod motiveras och diskuteras utifrån ett kritiskt förhållningssätt
kunna tolka och använda data inom utbildningsvetenskaplig forskning, samt på ett kritiskt sätt kunna resonera kring resultaten	Föreläsning: - Fördjupning kring analys av data Seminarium: - Vetenskaplig metod, i förhållande till det syfte och de frågeställningar studenten själv vill använda för att nå ett resultat Fältstudie: - Datainsamling för pilotstudie Workshop: (1 st) - Fördjupning kring analys av data - Med fokus på tematisk analys	Individuell skriftlig och muntlig redovisning: - Pilotstudie - idé skiss för examensarbetet Gruppredovisning: - Resultat från genomförd utprovning på en urvalsgrupp av metoderna: intervju, observation och enkät Litteraturseminarium, individuell skriftlig inlämning - vetenskaplig metod

Tabell 9 åskådliggör samstämmighet mellan examensmålet, lärandemål, lärandeaktivitet och examination. Genom kursen får studenterna stöd att utveckla kunskap om vetenskapligt arbete genom kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder. De ska självständigt och i grupp utveckla ett analytiskt förhållningssätt och sätta det vetenskapliga arbetet i relation till den kommande yrkesutövningen. När det gäller betygsriterier så ska studenten för att få Godkänt ha uppfyllt kursplanens mål och ha fullgjort anvisade inlämningsuppgifter samt kunna

"självständigt och på ett tydligt sätt argumenterar för och motiverar sina ställningstaganden med stöd i kursens innehåll samt kommunicerar sina vunna insikter så att andra utan svårighet kan följa studentens resonemang".

För betyget Väl godkänt ska studenten utöver kraven för Godkänt

"kreativt och med ett kritiskt förhållningssätt för ett fördjupat resonemang om de olika teoretiska och metodologiska perspektiv som ingår i kursen".

Det viktigaste underlaget för differentiering mellan G och VG utgörs av studentens avslutande examinationsuppgift.

Studenterna ska under ett obligatoriskt workshopstillfälle med fokus på kvantitativa metoder träna på hur man definierar forskningsfrågor, känner igen målpopulationen/urvalsgrupp, definierar lämplig hypotetisk metod, tolkar grafer och tabeller för att beskriva statistik och slutsatser. På samma sätt genomförs ett obligatoriskt workshopstillfälle med kvalitativa metoder i fokus. I en skriftlig inlämningsuppgift ska studenterna presentera och motivera en metod som de planerar använda i sin pilotstudie.

Den systematiska uppföljning 2016 visade på låg måluppfyllelse av de kvantitativa momenten vilket resulterade i ett revideringsarbete våren 2017 med syfte att på ett tydligare sätt säkra denna del av examensmålet, vilket också handlar om att lära sig läsa, tolka och förstå kvantitativa forskningsstudier. Det framgår av de moment som presenteras i kursen *Lärarprofession och vetenskapligt arbete* att studenterna ska arbeta med kvantitativa metoder. Kursledarna i kurserna *Självständigt arbete 1* och *2* arbetar med att

ta fram stöd för hur studenterna kan ta del av data från större genomförda studier för att på så sätt öka möjligheten att använda kvantitativa metoder i sitt självständiga arbete. De forskningsfrågor som studenterna önskar arbeta med under i det självständiga arbetet är ofta frågor som har väckts under deras verksamhetsförlagda kurser och som på ett tydligt sätt är kopplade till den kommande professionen. Generellt inom utbildningsvetenskap i Norden är det vanligare med kvalitativa än kvantitativa studier vilket också avspeglas i studenternas intresse och forskningsfrågor. Det är därför viktigt att studenterna får möta kvantitativa metoder i kurserna så att de utvecklar en förståelse kring vilka forskningsfrågor som man kan få svar på med hjälp av kvantitativ data. Programrådet ska följa upp revideringsarbetet från 2017 och då speciellt fokusera på hur studenterna stöds i att arbeta med kvantitativ metod t.ex. genom litteratur.

Lärarprofession och vetenskapligt arbete samt *Självständigt arbete 1* och *2*, lyfter fram att många studenter väljer att genomföra sina examensarbeten i matematik eller svenska. Detta innebär att andra ämnesområden så som till exempel naturvetenskap, samhällsvetenskap och engelska inte i lika hög utsträckning blir en del av studenternas självständiga arbeten. För att visa på en större bredd när det gäller möjliga forskningsområden har ett arbete startat där lärare i de två aktuella kärnkurserna och kurserna i självständigt arbete samverkar för att hitta modeller för att visa på en bredd av möjliga forskningsområden. Kursledarna för ämneskurserna i engelska, samhällsorienterande ämnen, naturorientering och teknik kan till exempel stötta detta arbete genom att på ett tydligare sätt beskriva möjliga forskningsfrågor för studenterna.

Den systematiska kvalitetsuppföljningen visar på vissa svårigheter för studenterna att relatera vetenskapsteori till sin blivande yrkesutövning i kursen *Lärarprofession och vetenskapligt förhållningssätt*. Efter möten mellan kursledarna i kurserna *Lärarprofession och vetenskapligt förhållningssätt*, *Lärarprofession och vetenskapligt arbete*, *Självständigt arbete (examensarbete) 1* och *Självständigt arbete (examensarbete) 2* har ett utvecklingsarbete startat som inneburit förändringar av kursmål, innehåll i kursplanen och litteraturlistan så att kursen på ett tydligare sätt kopplas till läraryrket. Detta arbete fortsätter och kommer att intensifieras i och med den planerade revideringen av studiegången under 2018/19 (se sidan 2).

Mål 3

3. *visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet*

I tabell 10 visa kurser som kopplar till examensmålet och kursernas lärandemål för att ge en bild av helheten i inriktningen.

Tabell 10. Kurser där examensmål 3 kan relateras till lärandemål i kursen samt på vilken nivå och under vilken termin kursen ligger

Kurser	Kursens lärandemål <i>Efter avslutad kurs förväntas studenten kunna:</i>	Nivå termin
Verksamhetsförlagd utbildning 1 för lärare åk F-3 - 7,5 hp	kunna beskriva pedagogiskt ledarskap med koppling till styrdokument och didaktiska teorier	G2
Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap för lärare åk F-3 - 7,5 hp	skriftligt och muntligt kritiskt diskutera och relatera teorier om sociala relationer, social ojämlikhet, gruppdynamik och konflikter till situationer i skolan, samt till val av pedagogiskt arbetssätt	G3
Verksamhetsförlagd utbildning 2 för lärare åk F-3 - 15 hp	beskriva och reflektera över elevers lärande i relation till undervisning, leda pedagogisk verksamhet, samt reflektera över ledarskap och undervisning med koppling till styrdokument och allmän- och ämnesdidaktiska teorier	G3
Svenska 1 för lärare åk F-3 - 15 hp	analysera och problematisera svenskämnesdidaktiska teorier och metoder som kan utveckla elevers språk-, läs- och skrivförmåga	G3
Engelska för lärare F-3 - 15 hp	reflektera över betydelsen av undervisningsmaterial i engelska utifrån språkliga, didaktiska och kulturella aspekter	G4
Samhällsorienterande ämnen för lärare åk F-3 - 15 hp	kritiskt diskutera stoffval, metodval och frågor kring legitimering i relation till de samhällsorienterande ämnena i årskurs F-3	G4
Naturorientering och teknik för lärare åk F-3 - 15 hp	använda ämnesdidaktisk forskningsresultat för att organisera lärandesituationer som kan stimulera elevers intresse och lärande reflektera över vad kunskapsproduktion och kunskapsanspråk har för relevans för lärarprofessionen	G5

Självständigt arbete (examensarbete) 1 för lärare åk F-3 – 15 hp	visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata relevanta forskningsresultat för att därigenom kunna bidra till kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet	G6
Verksamhetsförlagd utbildning 3 för lärare åk F-3 – 7,5 hp	kunna beskriva och reflektera över elevers lärande i relation till egen undervisning, bland annat ur ett interkulturellt perspektiv, kunna leda pedagogisk verksamhet med koppling till styrdokument och teori från tidigare genomförda kurser, samt reflektera över och problematisera ledarskap och flexibilitet i undervisningen	G6
Svenska 2 för lärare åk F-3 – 15 hp	genomföra intervjuer med barn om deras läsande och skrivande samt visa förmåga att bearbeta och dra slutsatser från ett empiriskt material	A7
Lärarprofessionen och vetenskapligt arbete för lärare åk F-3 – 7,5 hp	kunna diskutera läraryrket utifrån professionsteoretiska utgångspunkter kunna resonera kring lärares professionella dilemman och specifikt kring frågor om teori och praktik i läraryrket	A8
Verksamhetsförlagd utbildning 4 för lärare åk F-3 – 7,5 hp	tydligt kunna beskriva, analysera och reflektera över sin framtida profession, med speciellt fokus på sin egen och skolans utveckling, beskriva, analysera och bedöma elevers lärande inom ett avgränsat område, på ett tydligt och i viss mån flexibelt sätt kunna leda pedagogisk verksamhet så att samtliga elever, både som grupp och som individer, tas hänsyn till	A8
Självständigt arbete (examensarbete) 2 för lärare åk F-3 – 15 hp	identifiera och vetenskapligt beskriva ett problemområde av relevans för yrkesutövningen visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata relevanta forskningsresultat för att därigenom kunna bidra till kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet	A8

Examensmålet är kopplat till såväl kärnkurser, verksamhetsförlagda kurser, ämneskurser som kurser för självständigt arbete. I kursernas lärandemål betonas olika delar av examensmålet. När det gäller kurserna i *Verksamhetsförlagd utbildning 1, 2, 3 och 4* ska studenten framförallt genom egna erfarenheter reflektera över ledarskap, undervisning och lärande. Det finns en tydlig progression mellan dessa kurser i relation till examensmålet. I början av sin utbildning förväntas studenterna reflektera om sin förmåga att tillvarata och utveckla en ledarroll i klassrummet samt hur elevers lärande utvecklas i undervisningen. I de två senare kurserna riktas lärandemålen på ett tydligare sätt mot att studenten även ska inkludera andras erfarenheter och forskningsresultat när de beskriver, reflekterar och analyserar ledarskapsrollen som en del av yrkesutövningen.

Kurserna *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* i termin 3 samt *Lärarprofessionen och vetenskapligt arbete* i termin 8 har lärandemål kopplade till examensmålet. I den första ska studenten kritiskt diskutera sociala relationer, social ojämlikhet, gruppdynamik och konflikter i skolan för att på så sätt kunna utveckla undervisningen. I den senare kursen ska de reflektera kring läraryrket utifrån professionsteoretiska perspektiv. I kurserna *Självständigt arbete 1* och *2* ska studenterna använda forskningsresultat på ett sätt som bidrar till kunskapsutveckling av yrkesverksamheten. I flera av ämneskurserna, *Engelska 1, Samhällsorienterande ämnen, Naturorientering och teknik* samt *Svenska 1* och *2*, finns lärandemål där studenterna kritiskt ska granska och reflektera över undervisningsinnehållet i relation till yrkesverksamheten. I kursen *Naturorientering och teknik* finns exempelvis lärandemål och examinationer som säkrar att studenterna kan tillvarata och reflektera över ämnesdidaktiska forskningsresultat för att organisera lärandesituationer och stimulera elevers intresse och lärande.

Exemplet svenska

Ämnet svenska läses som två 15 hp kurser, i termin 3 (*Svenska 1*) och termin 7 (*Svenska 2*). I svenskursen ingår föreläsningar, seminarier och workshops där kurslitteraturen samt ytterligare kursinnehåll behandlas. Olika ämnesdidaktiska metoder, arbetsformer och modeller lyfts fram såväl under föreläsningarna som under seminarierna. Estetiska uttrycksformer, didaktiska verktyg, flerspråkighet och bedömning ingår också som centrala delar i kurserna.

Tabell11. Exempel på hur kurserna i Svenska 1 och 2 behandlar examensmål 3.

Exempel på lärandemål	Lärandeaktiviteter som behandlar lärande målet	Examination
analysera och problematisera svenskämnesdidaktiska teorier och metoder som kan utveckla elevers språk-, läs- och skrivförmåga (<i>Svenska 1</i>)	Föreläsningar: (2 st) Läsa och skriva faktatexter (föreläs) Elevers skrivande (föreläs.) Seminarier: (2st) Kursplaner (sem) Olika vägar – samma mål (sem) Workshop: (1st) Faktatexter (workshop)	Skriftlig salstentamen: - Elevers språk-, läs och skrivförmåga

<p>genomföra intervjuer med barn om deras läsande och skrivande samt visa förmåga att bearbeta och dra slutsatser från ett empiriskt material (Svenska 2)</p>	<p>Föreläsningar: (4st) - intervju som metod - språk- och kunskapsutvecklande undervisning - skrivprocessen - observation och observationsschema</p> <p>Basgruppsarbete: (3st) - förberedelse av intervju - analys av intervju - förberedelse av observation</p> <p>Observationer: (1st) - skrivpedagogik i relation till digitalisering i klassrummet</p>	<p>Fältstudieuppgift: Individuell skriftlig inlämning av - intervjutranskript och frågor - observationsprotokoll - power point presentation med bilder och reflektioner av iscensättning</p>
---	---	---

Tabell 11 visar hur kurserna i svenska säkrar att studenterna utvecklar sina kunskaper att reflektera över andras erfarenheter och forskning när det gäller svenskdidaktik och hur olika metoder användas för att utveckla elevers språk-, läs- och skrivförmåga. Studenterna ska genom fältstudieuppgifter observera undervisning och genomföra intervjuer för att tillvarata och systematisera forskningsresultat, förbereda sig inför det examensarbetet och reflektera över hur forskningsresultat kan bidra till utveckling av undervisning i ämnet svenska.

Programutvärderingarna visar att den övervägande andelen av studenterna under åren 2016 och 2017 anser att kurserna i programmet har gett dem möjligheter att uppnå examensmålet i ganska eller hög grad. Studenterna ska kunna kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter. Dessa förmågor genomsyrar utbildningen och en utveckling av dessa påbörjas under de första terminerna. Studenterna introduceras i vetenskapligt arbete och utmanas att utveckla sin kompetens när det gäller att läsa och granska vetenskapliga artiklar samt genom att de ska reflektera över sina egna och andras erfarenheter i de verksamhetsförlagda kurserna. När det gäller krav på ett kritiskt förhållningssätt återkommer det i flera kurser i utbildningen men har en speciellt framträdande roll i några av de senare kärnkurserna som t.ex. i kursen *Lärarprofessionen och vetenskapligt arbete*. Där ska studenterna sammanfatta centrala resonemang i litteraturen och därefter utifrån ett kritiskt perspektiv diskutera hur de är relaterade till varandra. Programrådet initierade en granskning av kursplaner och kursguider utifrån resultatet av pilotutvärderingen 2016 av inriktning åk 4-6. Vid denna granskning identifierade programrådet att kopplingen mellan vetenskapliga forskningsresultat och utvecklingsarbeten i undervisningen behövde säkerställas. Som åtgärd beslutades att se över kursen, *Lärarprofession och vetenskapligt förhållningssätt*. Innehållet i kursen ses över och kopplas på ett tydligare sätt till yrkesprofessionen bland annat genom att utvecklingsarbete konkretiseras så att studenterna får arbeta med t.ex. Learning Study och aktionsforskning.

Studenterna anger i studentdialoger och kursvärderingar att de i utbildningen förbereds för akademiskt skrivande men den menar att det i utbildningen borde finnas en tydligare progression vad gäller läsning av vetenskapliga texter. Det blir speciellt tydligt i kurserna *Självständigt arbete 1* och *2* där studenterna ska kunna tillvarata, systematisera och reflektera över forskningsresultat. Denna problematik har återförts till kursledare som genom ett utvecklingsprojekt vid programansvarig institution undersökt progressionen när det gäller litteratur under utbildningen. Resultatet visar att forskningslitteratur, i form av avhandlingar eller vetenskapliga artiklar, förekommer som kurslitteratur utspritt under utbildningens gång. Andelen vetenskapliga texter skiljer sig åt mellan kurserna. I några av kurserna kan det finnas *en* vetenskaplig artikel på litteraturlistan och i andra kan det förekomma 6-7 vetenskapliga texter (avhandlingar och/eller peer review-artiklar). Gruppen föreslog följande åtgärder på kursledarmöte den 1 feb:

- att det bör finnas en tydlig progression vad gäller läsning, och bearbetning av vetenskapliga texter av olika slag, inom programmet, som varje kurslag kan förhålla sig till.
- att några av kurserna kan anses representera specifika forskningsområden, och bör kunna introduceras som sådana av våra seniora forskare, tidigt i de aktuella kurserna,
- att det bör arbetas fram gemensamma riktlinjer för hur val av kurslitteratur görs inom programmets olika kurser, där vissa gemensamma utgångspunkter

som progression, och helhetstankar om programmet, möter de specifika kursmål och behov som finns i varje kurs.

På ett kursledarmöte den 10 oktober 2018 ska förslagen följas upp.

Ytterligare ett utvecklingsprojekt vid programansvarig institution har, under 2017-2018, fokuserat på studenternas förmåga att *kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter*. Ett förslag på hur dessa förmågor kan utvecklas har tagits fram i relation till kursen *Självständigt arbete 1*. Förslaget innebär att i kursen utveckla ett större och mer medvetet fokus på grupphandledning, där studenterna stöttar varandra både i skrivprocessen och i insamlandet av forskningsmaterial till grund för uppsatserna. Under grupphandledningen får studenterna tillfälle att i samråd med både handledare och medstudenter ventilera frågor om källkritiskt förhållningssätt, granskning av vetenskaplig text, systematisk presentation av ett vetenskapligt fält och jämförelser mellan olika teorier och metoder i relation till vetenskapliga resultat och vetenskapligt förankrad kunskap. Resultatet presenteras hösten 2018 för kursledare för implementering i kurser.

Mål 4

4. *visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt*

Tabell 11 ger en översikt över var examensmålet behandlas genom olika kursmål

Tabell 11. Kurser där examensmål 4 kan relateras till lärandemål i kursen samt på vilken nivå och under vilken termin kursen ges

Kurser	Kursens lärandemål <i>Efter avslutad kurs förväntas studenten kunna:</i>	Nivå termin
Lärande, utveckling och didaktik 1 för grundlärare åk F-3 – 7,5 hp	beskriva undervisningssituationer grundade på didaktiska ställningstaganden och i detta diskutera utifrån frågorna vad, hur och varför	G1
Språk som kommunikativ resurs – 15hp	analysera och diskutera skönlitterära texter utifrån ett didaktiskt perspektiv använda multimodala didaktiska verktyg i undervisningssituationer	G1
Verksamhetsförlagd utbildning 1 för lärare F-3 – 7,5 hp	med stöd av sin lokala lärarutbildare planera, genomföra och utvärdera undervisning i svenska och matematik utifrån styrdokument relevanta ämneskunskaper samt didaktiskt och ämnesdidaktiskt kunnande.	G2
Matematik för lärare åk F-3 – 15 hp	utifrån didaktiska och ämnesteoriska aspekter och styrdokument planera matematikundervisning så att goda lärmiljöer och lärsituationer skapas med hänsyn till olika elevers förutsättningar	G2
Lärande, utveckling och didaktik 2 för lärare åk F-3 – 7,5 hp	analysera och diskutera förhållandet mellan teori och praktik, samt visa fördjupade kunskaper om didaktik och lärande.	G2
Svenska 1 för lärare åk F-3 – 15 hp	Analysera språkutvecklande didaktiska metoder. analysera och problematisera svenskämnesdidaktiska teorier och metoder som kan utveckla elevers språk-, läs- och skrivförmåga	G3
Verksamhetsförlagd utbildning 2 för lärare åk F-3 – 7,5 hp	leda pedagogisk verksamhet samt reflektera över ledarskap och undervisning med koppling till styrdokument och allmän- och ämnesdidaktiska teorier	G3
Engelska för lärare åk F-3 – 15 hp	tillämpa språkutvecklande arbetssätt och använda olika estetiska uttrycksformer samt litteratur för att främja elevers lärande i engelska ge exempel på hur val av innehåll och undervisningsstrategier påverkar elevers lärande i engelska	G4
Samhällsorienterande ämnen för lärare åk F-3 – 15 hp	organisera lärandesituationer i de samhällsorienterande ämnena som kan stimulera elevers intresse och utmana deras föreställningar om världen	G4
Naturorientering och teknik för lärare åk F-3 – 15 hp	använda ämnesdidaktisk forskningsresultat för att organisera lärandesituationer som kan stimulera elevers intresse och lärande. tillämpa naturvetenskapligt arbetssätt och teknikutvecklingsarbete	G5
Verksamhetsförlagd utbildning 3 för lärare åk F-3 – 7,5 hp	beskriva och motivera didaktiska val, inklusive metodiska, för undervisning över längre tid än över enstaka lektioner	G6
Svenska 2 för lärare åk F-3 – 15 hp	omsätta teori i konkret undervisning som stöttar elevers läsförståelse och textproduktion. visa medvetenhet om och ta ställning till texter, medier och digitala verktyg som används i undervisningen	A7
Matematik 2 för lärare åk F-3 – 15 hp	visa god förmåga att lösa relevanta matematiska problem och representera lösningar med hjälp av olika uttrycksformer, samt redogöra för hur undervisningen kan bidra till att elever utvecklar denna kunskap	A7

Verksamhetsförlagd utbildning 4 för lärare åk F-3 – 7,5 hp	utifrån väl motiverade didaktiska val och med relevant ämneskunnande på ett självständigt vis kunna planera och genomföra undervisning så att samtliga elever ges möjlighet till lärande	A7
--	--	----

Enligt tabell 11 finns kursmål, inriktade mot didaktik, ämnesdidaktik och metodik, med i kärnkurser, verksamhetsförlagd utbildning och samtliga ämneskurser. När det gäller ämneskurserna är ämnesdidaktiken integrerad tillsammans med kunskaper i ämnet.

I två av kärnkurserna, *Lärande, utveckling och didaktik 1* och *Lärande, utveckling och didaktik 2*, fokuseras de allmändidaktiska frågorna där examensmålet i didaktik säkras. I kursen *Lärande, utveckling och didaktik 1* genomförs seminarier där studenten ska diskutera didaktisk litteratur i relation till undervisningssituationer. I *Lärande, utveckling och didaktik 2* ska studenten fördjupa sina kunskaper i didaktik genom fördjupande litteratur, diskussioner och genom att de ska genomföra intervjuer med verksamma lärare. Intervjuerna ska analyseras utifrån ett didaktiskt perspektiv och studenternas presentationer ska, förutom analysen, innehålla reflektioner om värdegrunduppdraget, yrkesetik och hur digitalisering realiserar i skolans praktik.

I de fyra kurserna *Verksamhetsförlagd utbildning 1, 2, 3, och 4* finns lärandemål där studenterna genom att planera, genomföra och utvärdera undervisning ska utveckla kunskaper och förmågor i relation till examensmålet. I de två senare kurserna, *Verksamhetsförlagd utbildning 3 och 4*, ska studenten kunna motivera och reflektera över didaktiska, inklusive metodiska, val i undervisningen. Detta examineras bland annat genom att studenterna i kursen *Verksamhetsförlagd utbildning 4*, gör Blogginlägg där de ska kommenterar kurskamraters inlägg när det gäller didaktiska val för olika undervisningstillfällen.

I ämneskursernas lärandemål framkommer en tydlig koppling till examensmålet när det gäller ämnesdidaktik och metodik. I vissa kurser är ämnesdidaktiken mer framträdande i lärandemålen och i andra är det metodik som får en mer framträdande roll. När det gäller kursen *Språk som kommunikativ resurs* ingår både didaktik och metodik i lärandemålen och där ska studenterna diskutera och analysera skönlitterära texter utifrån ett didaktiskt perspektiv samt använda multimodala didaktiska verktyg i undervisningssituationer. I kursen ska studenterna använda en variation av metoder i de examinerande uppgifterna.

Exemplet Matematik

I programmet ingår två matematikkurser om 15 hp vardera. Det finns i var och en av dessa kurser lärandemål som riktas mot examensmålets delar om ämnesdidaktik och metodik.

Tabell 12. Exempel på hur kurserna i Matematik 1 och 2 behandlar examensmål 4.

Exempel på lärandemål	Lärandeaktiviteter som behandlar lärande målet	Examination
utifrån didaktiska och ämnesteoretiska aspekter och styrdokument planera matematikundervisning så att goda lärmiljöer och lärsituationer skapas med hänsyn till olika elevers förutsättningar (Matematik 1)	Föreläsningar: (4st) - Lärarperspektiv - Matematiska leksaker - Att leda matematiska samtal - Kursplan och undervisning	Gestaltning: - Lektionsplanering och analys
visa god förmåga att lösa relevanta matematiska problem och representera lösningar med hjälp av olika uttrycksformer, samt redogöra för hur undervisningen kan bidra till att elever utvecklar denna kunskap (Matematik 2)	Föreläsningar: - Att leda matematiska samtal - Inkluderande matematikundervisning - Att arbeta med mönster i F-3 - Att konstruera funktionslådor	Fältstudie: - Muntlig redovisning av genomförda lektioner

I utvecklingsprojektet Kommunikation i matematik (KOMMA) har kurslärarna genom att studera tidigare forskning och genomföra videoanalyser av undervisning utvecklat ett ramverk som hjälper blivande lärare att leda matematiska samtal med eleverna. Detta ramverk beskrivs som ett didaktiskt verktyg som används i fältstudieuppgiften i *Matematik 2*. Fältstudieuppgiften föregås av en workshop där lärarna ger exempel på hur bedömning av problemlösning kan gå till med förberedelser av tre olika problem. Genomförandet sker genom att studenterna, två och två, samlar in elevlösningar. Studenterna bedömer elevlösningarna och presenterar dem under ett ventilationseminarium. I detta moment får studenterna värdera olika lösningar och träna på att kommunicerar matematik.

I programrapporten för HT17 framkommer att studenterna önskar mer ämnesdidaktik och metodik i ämnes- och kärnkurser. Detta uppmärksammades vid den kollegiala kursplanegranskningen som

genomfördes i februari 2018 genom att granskare uppmanades beskriva och diskutera metodikinslagen i de granskade kurserna. När det gäller metodikinslag i kurserna ska detta följas upp med kursledare och kurslärare under 2019 i syfte att få en bild av hur vi talar om metodik i kurserna, på vilka sätt studenterna medvetandegörs om vad metodik är samt hur de ska utveckla sin kompetens när det gäller metodik. Idag ligger ofta metodikinslag inbäddade i ämnesdidaktiken och benämns inte som metodik vilket innebär att studenterna har svårt att uppfatta inslagen som metodik. Metodiken behöver på ett tydligare sätt lyftas fram i de verksamhetsförlagda kurserna och studenternas handledare måste utmana studenterna att pröva olika metoder i sin undervisning. Metodik används sparsamt i kursernas lärandemål vilket kan bero på att alla lärandemål inte har uppdaterats sedan examensmålet infördes. En annan anledning är att lärarna i ämnesdidaktik inkluderar metodik i ämnesdidaktiken. Det riskerar då att osynliggöra metodiken. Programrådet ska vid nästa kollegiala kursplanegranskningar instruera kurslärare att granska metodikinslag och examensmålsmatrisen ska ses över under ett kursledarmöte 2018/2019.

Ett av utvecklingsprojekten har direkt koppling till examensmål fyra genom att de har undersökt vad didaktik innebär för lärare och studenter. Ett resultat, med relevans för kursmålet, är att studenterna generellt upplever sig väl förberedda med kunskaper och tillämpningar i undervisningen när det gäller didaktik generellt men att de känner sig osäkrare när det gäller ämnesdidaktik. Denna skillnad i upplevelser kring didaktik och ämnesdidaktik behöver diskuteras med lärarna i så väl didaktik kurserna *Lärande, utveckling och didaktik 1* och *2* som ämneskurserna. I relation till detta utvecklingsprojekt finns ett annat utvecklingsprojekt som undersöker ämnesdidaktisk progression i naturvetenskap i Grundlärarprogrammet. I detta projekt framkommer att ämnesdidaktiken är så integrerad i kursen att ämnesdidaktik inte benämns som sådan av kurslärarna. Detta behöver kursläraren i denna kurs men även i andra ämneskurser bli medvetna om och arbeta med för att studenterna ska få en förståelse för vad ämnesdidaktik är. Ett exempel på ämnesdidaktisk progression som framkommit i detta projekt är från kursen *Naturorientering och teknik* där progression går att identifiera när det gäller planering och genomförande av undervisningsmoment i naturvetenskap. I kursen får studenterna i början av kursen planera, genomföra och reflektera kring en lektion som de genomför med elever på Universeum (Science center). Senare i samma kurs genomför de en planering av ett undervisningsmoment med artkunskap som utvärderas och diskuteras för att belysa ämnesdidaktiska aspekter. Resultatet av dessa båda utvecklingsprojekt kommer att närmare analyseras, jämföras och en diskussion kan starta kring resultaten, dess innebörd samt hur programmet på bästa sätt kan ta tillvara och utveckla kurserna utifrån dessa resultat efter presentationen i augusti 2018.

Mål 5

5. *visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling*

Tabell 13 ger en bild av hur lärandemål i kurser i programmet relateras till examensmålet.

Tabell 13. Kurser där examensmål 5 kan relateras till lärandemål i kursen samt på vilken nivå och under vilken termin kursen ligger

Kurser	Kursens lärandemål <i>Efter avslutad kurs förväntas studenten kunna:</i>	Nivå termin
Verksamhetsförlagd utbildning 1 för lärare åk F-3 - 7,5 hp	med stöd av sin lokala lärarutbildare och med kunskap från tidigare genomförda kurser, kunna planera och genomföra och reflektera över undervisning med speciellt fokus på svenska och matematik, beskriva elevers lärande inom ett specifikt område inom matematik,	G2
Matematik 1 för lärare åk F-3 – 15 hp	utifrån didaktiska och ämnesteoriska aspekter och styrdokument planera matematikundervisning så att goda lärmiljöer och lärsituationer skapas med hänsyn till olika elevers förutsättningar	G2
Svenska 1 för lärare åk F-3 - 15 hp	analysera och problematisera svenskämnesdidaktiska teorier och metoder som kan utveckla elevers språk-, läs- och skrivförmågor, planera för och förklara hur estetik, multimodala arbetsformer och arbetsätt kan användas i undervisningen för att stödja elevers språk-, läs- och skrivutveckling,	G3

	diskutera hur olika arbetsformer och arbetssätt bidrar till att utveckla språkliga förmågor utifrån elevers olikheter, särskilda behov och olika sätt att lära	
Verksamhetsförlagd utbildning 2 för lärare åk F-3 – 7,5 hp	med stöd av sin lokala lärarutbildare och med kunskap från tidigare genomförda kurser inom utbildningen, planera och på egen hand genomföra undervisning, beskriva och reflektera över elevers lärande i relation till undervisning	G3
Samhällsorienterande ämnen för lärare åk F-3 - 15 hp	organisera lärandesituationer i de samhällsorienterande ämnena som kan stimulera elevers intresse och utmana deras föreställningar om världen	G4
Naturorientering och teknik för lärare åk F-3 - 15 hp	använda ämnesdidaktisk forskningsresultat för att organisera lärandesituationer som kan stimulera elevers intresse och lärande	G5
Verksamhetsförlagd utbildning 3 för lärare åk F-3 – 7,5 hp	självständigt och med kunskap från tidigare kurser, kunna planera och genomföra undervisning med hänsyn tagen till elevers skilda förutsättningar, där inbegripet ett specialpedagogiskt perspektiv, beskriva och reflektera över elevers lärande i relation till egen undervisning, bland annat ur ett interkulturellt perspektiv	G6
Svenska 2 för lärare åk F-3 - 15 hp	omsätta teori i konkret undervisning som stöttar elevers läsförståelse och textproduktion.	A7
Matematik 2 för lärare åk f-3 - 15 hp	självständigt planera matematikundervisning inom för kursen aktuellt innehåll utifrån relevant matematikdidaktisk kunskap, styrdokument och elevers olika förutsättningar	A7
Verksamhetsförlagd utbildning 4 för lärare åk F-3 – 7,5 hp	utifrån väl motiverade didaktiska val och med relevant ämneskunskande på ett självständigt vis kunna planera och genomföra undervisning så att samtliga elever ges möjlighet till lärande,	A7

Examensmål fem liksom mål fyra riktas mot yrkesprofession vilket tydligt framkommer genom att många kurser har lärandemål kopplade till examensmålen. När det gäller examensmål fem så är det de *Verksamhetsförlagda utbildningarna 1, 2, 3 och 4* samt ämneskurserna *Matematik 1 och 2, Svenska 1 och 2, Samhällsorienterande ämnen* och *Naturorientering och teknik* som har lärandemål och examinationer i relation till examensmålet.

Studenterna ska i ämneskurserna träna på att organisera lärandesituationer. I kursen *Naturorientering och teknik* genomförs ett sådant moment på Universeum. Studenterna ska planera ett undervisningsmoment i naturvetenskap och/eller teknik i en lärandemiljö utanför skolan. Studenterna genomför momentet med två olika grupper av elever i förskoleklass eller åk 1-3. I kursen *Samhällsorienterande ämnen* ska studenterna förbereda två lektioner utifrån kursplanen i ämnet samhällskunskap för F-3. Lektionerna ska utveckla olika förmågor och beröra två skilda områden inom ämnet samhällskunskap. Planeringen av lektionerna examineras genom en muntlig presentation. I kursen *Svenska 1* ska studenterna förbereda och genomföra högläsning som ett undervisningsmoment och reflektera över resultatet. I *Svenska 2* ska studenterna presentera en iscensättning av undervisning. I presentationen inkluderas fotografier på konkret undervisningsmaterial samt något fotografi som dokumenterar det eleverna skapade/skrev. Iscensättningen av undervisningen beskrivs i relation till de didaktiska frågorna vad, hur och varför. Studenterna gör också en utvärdering och ett förslag till hur undervisningen kan utvecklas vidare. I matematikämnet ska studenterna genomföra två examinationsuppgifter då de ska planera och genomföra ett undervisningsmoment på sin VFU-skola. Efter presentation av fältstudierna sker en analys där studenterna reflekterar över undervisningsmomentets möjligheter att stimulera alla elevers lärande.

Exemplet Verksamhetsförlagd utbildning

I kurserna *Verksamhetsförlagd utbildning* är en progression inbyggd vad gäller studenternas förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning.

Tabell 14. Exempel på kursmål och examinationer i Verksamhetsförlagd utbildning 1, 2, 3 och 4 i relation till examensmål 5

Exempel på lärandemål	Lärandeaktiviteter som behandlar lärande målet	Examination
med stöd av sin lokala lärarutbildare och med kunskap från tidigare genomförda kurser, kunna planera och genomföra och reflektera över undervisning med speciellt fokus på svenska och matematik. (<i>Verksamhetsförlagd utbildning 1</i>)	Observationer: - skolmiljön och din LLU:s genomförande av undervisning. Genomföra undervisning: - vid minst två tillfällen per vecka förväntas du ta ett ökat ansvar för undervisningen och utifrån kunskaper från tidigare kurser samt stöd av LLU planera, leda och utvärdera egen undervisning.	Praxisseminarium: - språkutvecklande arbetssätt. Muntligt redovisad uppgift: - kartläggning av elevers matematikkunskaper.
med stöd av sin lokala lärarutbildare och med kunskap från tidigare genomförda kurser inom utbildningen, planera och på	Observationer: - observera LLU:s praktik och delta i den verksamhet som LLU planerat, men du tar ett ökat ansvar för att på egen hand vara aktiv.	Praxisseminarium: - frågeställningar/reflektioner som problematiserar planering och

egen hand genomföra undervisning, (<i>Verksamhetsförlagd utbildning 2</i>)	Genomföra undervisning: - tar ansvar för minst 4 undervisningstillfällen/vecka. Utifrån styrdokument, ämneskunnska och didaktiskt kunnande och efter att ha reflekterat är beredd att ompröva din undervisning efter gjorda	genomförande av undervisning, egen erfarenhet från VFU-kursen. Examinerande besök: - skriftlig planering, genomförande av ett undervisningsmoment och reflekterande dialogseminarium
självständigt och med kunskap från tidigare kurser, kunna planera och genomföra undervisning med hänsyn tagen till elevers skilda förutsättningar, där inbegripet ett specialpedagogiskt perspektiv (<i>Verksamhetsförlagd utbildning 3</i>)	Genomföra undervisning: - tar ansvar för minst 8 undervisningstillfällen/vecka, över längre tid än enstaka lektioner. Du visar en förmåga att ta hänsyn både till gruppen och specifika elever.	Examinerande besök: - skriftlig planering, genomförande av en lektionen, 45-60 minuter lång. Visa självständighet att leda den pedagogiska verksamheten. Reflekterande dialogseminarium där olika didaktiska perspektiv lyfts fram. Skriftlig självreflektion. - reflektion kring bl.a. flexibiliteten i mötet med alla elever enskilt, i grupp och helklass
utifrån väl motiverade didaktiska val och med relevant ämneskunnska på ett självständigt vis kunna planera och genomföra undervisning så att samtliga elever ges möjlighet till lärande (<i>Verksamhetsförlagd utbildning 4</i>)	Genomföra undervisning: - tar fullt ansvar för stora delar (minst hälften av all undervisning) av undervisningen och planera denna på ett autonomt vis, men utvärderar i dialog med din LLU. Blogga: - Skriv ett blogg inlägg utifrån något av följande tre områden: - Blogg 1–Didaktiska val. Beskriv och reflektera över ett undervisningstillfälle utifrån de didaktiska val du gjorde under planeringen av tillfället. - Blogg 2–Bedöma elevers lärande. Beskriv och reflektera över vad eleverna lärde sig inom ett avgränsat område, t ex en genomgång eller en uppgift som du har gett eleverna. - Blogg 3–Professions/Skolutveckling. Beskriv och reflektera över hur skolan som organisation, eller lärolaget där du gör din VFU, kan utveckla verksamheten i syfte att öka elevernas måluppfyllelse.	Examinerande besök: - skriftlig planering, genomförande av lektion och efterföljande dialogseminarium Praxisseminarium: - reflektion muntligt och skriftligt i relation till Blogginlägg

I tabell 14 framgår att studenterna under sin verksamhetsförlagda utbildning ska ta ett ökat självständigt ansvar för så väl planering som undervisning. Genom examinationsuppgifternas utformning ska de reflektera över genomförandet av undervisningen och hur undervisning kan utvecklas. När det gäller förmågan att möta *varje elevs lärande och utveckling* läggs ett speciellt fokus på detta i *Verksamhetsförlagd utbildning 3*. Progressionen kommer till uttryck i kurserna genom att:

Verksamhetsförlagd utbildning 1 fokuserar på: "skolmiljön, lokal lärarutbildares praktik och att på ett prövande sätt själv agera som lärare."

Verksamhetsförlagd utbildning 2 fokuserar på: "visa en ökad kunskap om lärares praktik och i handling pröva och ompröva en undervisning på vetenskaplig grund".

Verksamhetsförlagd utbildning 3 fokuserar på: "i handling visa sig förstå lärares praktik, samt kunna reflektera över elevers lärande och utveckling såväl individuellt som i grupp".

Verksamhetsförlagd utbildning 4 fokuserar på: "utifrån en helhetssyn på yrket kunna agera som lärare och att kunna medverka till en utveckling av verksamheten".

Studenterna lyfter i programutvärderingen och kursutvärderingar fram de moment där de ges möjlighet att planera och genomföra lektioner, som till exempel Universeum-uppgiften i kursen *Naturorientering och teknik*, som mycket värdefulla. Studenterna anser att de ges utrymme att på ett teoretiskt plan planera och reflektera kring undervisning men att de önskar fler tillfällen i ämneskurserna där de faktiskt får genomföra undervisningsmoment och sedan reflektera över hur utfallet blev. För att möta detta arbetar vi för att införa fler möjligheter till fältstudier under både ämnes- och kärnkurserna.

Under de verksamhetsförlagda kurserna ska studenterna tillsammans med handledare självständigt planera, genomföra och reflektera över undervisning. Det är av stor vikt att samarbetet mellan kurslärare i den verksamhetsförlagda utbildningen och LLU är väl utvecklat och att både kurslärare från universitetet och lärarna på skolan tar sitt ansvar att utmana studenterna under sin praktikperiod. För att skapa goda förutsättningar för detta är handledarutbildningen en central del av de diskussioner som startat 2018 inför

att en ny överenskommelse mellan universitet och skolhuvudmännen ska tas fram. Det finns behov av att på olika sätt stärka samverkan mellan VFU skolor och universitetet. Ett sådant arbete har påbörjats i Grundlärarprogrammet genom ett Partnerskolprojekt där VFU-lärare har ett tydligt samarbete med de skolor som ingår i projektet. Projektet startade den 31 augusti 2017 då en kick off genomfördes med VFU-lärare, LLU och rektorer från tre skolor, Askimskolan, Långmosseskolan och Oxledsskolan. En viktig del i projektet är att samma VFU-lärare återkommer till skolan varje termin. Det har inneburit att LLU och VFU-lärares roller har tydliggjorts. Det tätare samarbetet mellan LLU och VFU-läraren har också inneburit att LLU fått mer kunskap om innehållet, större förståelse för mål och betygskriterier i kurserna. På så sätt kan LLU bättre handleda studenterna mot kursens mål. Observationsscheman har utvecklats och använts av både studenter och handledare. Observationsschemat fylls i av LLU vid de tillfällen då studenten undervisar. Studenten får på så sätt alltid en skriftlig respons. Underlaget används även när LLU och studenten efter undervisningen diskuterar planering och genomförandet. Även studenterna har använt observationsscheman då LLU undervisar, vilket gör att studenternas reflektioner blir mer specifika och kopplade till vissa delar av undervisning. Skolorna har utvecklat dokument där de beskriver hur mottagandet av studenter på skolorna går till t.ex. "Från novis till begynnande professionell - VFU på Oxledsskolan". Den 18 juni kommer en utvärdering av projektet att ske som sedan kommer att ligga till grund för arbetet med Partnerskolor fortsätter inom Grundlärarprogrammet.

I programrapporter från 2016 och 2017 har det framkommit att den sista delen av det femte examensmålet *att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling* behöver utvecklas förtydligas i ämneskurser. Studenterna känner en osäkerhet när det gäller hur de i undervisningen ska bemöta alla elever i klassen även om det i till exempel svenska kursen finns med som ett lärandemål, innehåll och kurslitteratur. För att möta denna svaghet har Programrådet under 2017-2018 genomfört ett utvecklingsprojekt om inkludering där kursdokumentens skrivningar har analyserats. Två kursledardagar har genomförts där kursledarna fått ta del av analysen, fört diskussioner om inkludering, gemensamt språkbruk samt tagit del av erfarenheter från lärare i specialpedagogik. En uppföljning av den genomförda satsningen kommer att göras med kursledarna hösten 2019.

Mål 6

6. *visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling*

I tabell 15 redovisas de kursmål i utbildningen som svarar mot examensmålet.

Tabell 15. Kurser där examensmål 6 kan relateras till lärandemål i kursen samt på vilken nivå och under vilken termin kursen ligger

Kurser	Kursens lärandemål <i>Efter avslutad kurs förväntas studenten kunna:</i>	Nivå termin
Styrsystem, organisation och bedömning för lärare åk F-3– 7,5 hp	redogöra för och diskutera värdegrunds begreppet i relation till skolväsendet	G1
Verksamhetsförlagd utbildning 1 för lärare åk F-3 - 7,5 hp	agera i enlighet med skolans värdegrund	G2
Lärande, utveckling och didaktik 2 för lärare åk F-3 – 7,5 hp	beskriv, analysera och reflektera över värdegrundsfrågors betydelse för lärande och undervisning	G2
Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap för lärare åk F-3 – 7,5 hp	reflektera över innebörden av ett yrkesetiskt förhållningssätt och skolans ansvar för elevers utveckling och lärande	G3
Verksamhetsförlagd utbildning 2 för lärare åk F-3 - 7,5 hp	agera i enlighet med skolans värdegrund	G3
Naturorientering och teknik för lärare åk F-3 - 15 hp	använda kunskaper i naturvetenskap och teknik för att kunna diskutera hållbar utveckling med aktuell åldersgrupp	G5
Specialpedagogiskt arbete i förskoleklass och åk 1-3 – 7,5 hp	redogöra för hur variation och olikhet bidrar till alla elevers lärande	G5
Lärarprofession och vetenskapligt förhållningssätt för lärare åk F-3 - 7,5 hp	kritiskt utvärdera vetenskapliga kunskapsanspråk	G5

Självständigt arbete (examensarbete) 1 för lärare åk F-3 – 15 hp	visa förmåga att identifiera forskningsetiska aspekter inom det valda problemområdet	G6
Verksamhetsförlagd utbildning 3 för lärare åk F-3 - 7,5 hp	agera i enlighet med skolans värdegrund	G6
Styrdokument och bedömning för lärare åk F-3 - 7,5 hp	diskutera och värdera pedagogiska, etiska och demokratiska konsekvenser av olika metoder för bedömning, uppföljning och utvärdering	G6
Svenska 2 för lärare åk F-3 - 15 hp	problematisera vad likvärdig undervisning innebär i relation till mångfald som exempelvis barns uppväxtvillkor, flerspråkighet och genus	A7
Lärarprofessionen och vetenskapligt arbete för lärare åk F-3 - 7,5 hp	kunna diskutera forskningsetiska frågor i relation till utbildningsvetenskaplig forskning och metod	A8
Verksamhetsförlagd utbildning 4 för lärare åk F-3 – 7,5 hp	tydligt kunna beskriva, analysera och reflektera över sin framtida profession, med speciellt fokus på sin egen och skolans utveckling.	A8
Självständigt arbete (examensarbete) 2 för lärare åk F-3 - 7,5 hp	visa förmåga att identifiera och diskutera forskningsetiska aspekter inom det valda problemområdet	A8

Examensmålet examineras i flera kurser. De olika delar som framträder i lärandemålen är värdegrundsfrågor, yrkesetiska aspekter, barns rättigheter, hållbarutveckling och forskningsetiska aspekter.

Samhälleliga perspektiv behandlas och examineras framförallt i kurserna *Styrsystem, organisation och bedömning, Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* och *Lärande, utveckling och didaktik 2*. I dessa kurser finns det också progression när det gäller värdegrundsfrågor och dessa delar av målet examineras i kurserna. I kursen *Styrsystem, organisation och bedömning* ingår föreläsningar där värdegrundsbegrepp behandlas, dess historia i skolväsendet diskuteras och skolans uppdrag att utbilda demokratiska medborgare. Studenterna examineras vid ett seminarium där tre olika fallbeskrivningar, "Sagor och könsroller", "Kalles pappor" och "Medborgerlig fostran", används för att svara på ett antal frågor i relation till litteraturen. I termin 6, i kursen *Styrdokument och bedömning*, ska studenterna besvara frågor på ett litteraturseminarium om specifika delar vad gäller värdegrundsfrågor så som likvärdighet, rättvisa och transparens. Värdegrundsfrågor finns också med i *Verksamhetsförlagd utbildning 1, 2 och 3* där studenterna i sina självvärderingar ska ge exempel på hur de själva eller hur lärare på deras praktikskolor agerar i relation till skolans värdegrund. Barns rättigheter tas upp i både kärnkurser och ämneskurser. I kursen *Specialpedagogiskt arbete* behandlas barns rättigheter genom en föreläsning och ett litteraturseminarium där internationella styrdokument (Salamanca-deklarationen) och nationella styrdokument (Skollag, läroplan och allmänna råd) behandlas. Fokus ligger på en likvärdig utbildning och barns rätt till ledning och stimulans vid behov av stödinsatser. Delaktighet och inkludering är begrepp som är centrala under kursen och som också relateras till barns rättigheter vilket blir tydligt i en examinerande uppgift där studenterna muntligt och skriftligt utifrån en fallbeskrivning analyserar och diskuterar en elevs skolsituation och elevens behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. I kursen *Svenska 2* under termin 7 diskuteras barns olika förutsättningar och behov utifrån ett intersektionellt perspektiv på barndom och i relation till barns rättigheter i styrdokument och i barnkonventionen. Barnlitteratur analyseras utifrån ett normkritiskt perspektiv och vid ett obligatoriskt litteraturseminarium ska studenterna diskutera två böcker utifrån kön/genus, klass, rasifiering/vithetsnorm, funktionsvariation och sexuell läggning. Studenterna ska även kunna föra diskussioner utifrån frågorna: vilken roll har läraren som normbärare och förebild i förhållande till eleverna, och hur kan/bör man hantera denna roll? Barns läsvanor behandlas i en uppgift där studenterna genomför gruppintervjuer med elever om deras läsvanor. Intervjuerna transkriberas, analyseras och resultatet presenteras vid ett examinerandetillfälle. I kursen *Samhällsorienterande ämnen* ingår mänskliga rättigheter och barnkonventionen som ett innehåll under en föreläsning, ett litteraturseminarium och en gruppdiskussion. Innehållet examineras genom att studenterna kan koppla dessa aspekter till en planering av en lektion i samhällskunskap.

I kursen *Naturorientering och teknik* finns ett lärandemål om hållbar utveckling. Det är framförallt ekologiska perspektiv på hållbar utveckling som tas upp i föreläsningar och som examineras i en hemtentamen. Vissa sociala aspekter diskuteras och examineras i relation till teknikutveckling och teknikprocessen. I ämneskursen *Samhällsorienterande ämnen* ingår hållbar utveckling utifrån globaliserings perspektiv och dess betydelse för närsamhället med exempelvis migration, mänskliga

rättigheter och hållbar utveckling. Dessa perspektiv ska studenten belysa i relation till ett antal frågeställningar som diskuteras vid ett seminarium.

Vetenskapliga aspekter finns med i flera av programmets kurser. För att kunna göra vetenskapliga bedömningar ska studenten ha kunskaper om vetenskap (se kunskap och förståelse, mål 2). Studenten ska också ha kunskaper och förståelse i relevanta vetenskapliga områden som didaktik, ämnesdidaktik, specialpedagogik, läroplansteori, konflikthantering och ledarskap. Detta säkras i kurserna *Lärande, utveckling och didaktik 1 och 2*, alla kurser inriktade mot skolämne, kursen *Specialpedagogiskt arbete och Styrdokument, bedömning och betygsättning* samt *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap*. Forskningsetiska aspekter har betydelse för att kunna göra vetenskapliga bedömningar och ingår i *Självständigt arbete 1 och 2* samt *Lärarprofessionen och vetenskapligt arbete*. I dessa kurser läser och diskuterar studenterna Forskningsetiska principer från Vetenskapsrådet och visar i sina självständigarbeten 1 och 2 att de kan identifiera och diskutera forskningsetiska aspekter i relation det valda problemområdet. Etiska aspekter behandlas även i kurserna *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* men då utifrån ett samhällligt perspektiv. I kursen *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* får studenterna reflektera över vad ett yrkesetiskt förhållningssätt innebär i relation till sociala relationer, konflikthantering, ledarskap och gruppdynamik genom en muntlig presentation kopplat till konkreta exempel från sin praktik.

Den slutliga bedömningen av examensmålet som helhet görs sista terminen under *Verksamhetsförlagd utbildning 4* då ett examinerande besök genomförs när studenten håller i en lektion och därefter förs ett samtal om lektionen mellan studenten, LLU och examinerande lärare. LLU har handlett studenten under totalt fyra VFU-perioder och har en stabil kunskap om studentens förmåga att göra bedömningar i sitt arbete. Studenten skriver en text om professions/skolutveckling med beskrivning, analys och reflektion över hur skolan som organisation eller läroplanen, där studenten gör sin VFU, kan utveckla verksamheten i syfte att öka elevernas måluppfyllelse samt en text där studenten beskriver hur ett klassrumsklimat där eleverna trivs och vill lära sig kan utformas. Studenten funderar också över hinder och möjligheter samt vilka strategier studenten kan använda och argumentera för när det gäller sina val.

I examensmålet lyfts hållbar utveckling fram som en aspekt och denna finns med i två kurser, *Naturorientering och teknik och Samhällsorienterande ämnen*, men examinationerna behöver ses över och progression genom utbildningen relativt denna del av målet behöver ses över. För att skapa en bättre förankring av hållbar utvecklings aspekten men även av målet som helhet kommer en översyn göras av i samband med nästa kollegiala kursplanegranskning. Ett arbete har inletts i december 2017 för att hållbarhetsmärka kurserna i programmet. Programrådet informerades den 20 februari om arbetet. Kursen *Naturorientering och teknik* är den först kursen som har påbörjat ett sådant arbete men i samband med revideringen av studieången 2018/2019 då samtliga kursplaner ses över kommer kravet på att flera kurser hållbarhetsmärks finnas med.

I programutvärderingen HT17 uppger 66,7% av studenterna att utbildningen som helhet i ganska hög grad har gett dem möjligheter att nå målet. Eftersom svarsfrekvensen var låg för programutvärderingen HT17 så presenteras även resultatet från de två tidigare programutvärderingarna i tabellen nedan.

Tabell 16. Studenternas utvärdering av examensmålet och i vilken grad de anser att utbildningen bidrar till att målet uppfylls.

Programutvärdering	Ganska hög grad	Mycket hög grad	Svarsfrekvens
HT16	70,4%	22,2%	87,5%
VT17	48,3%	17,2%	54%
HT17	66,7%	0,0%	33,3%

Jämställdhet

visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten

Jämställdhet i utformning och genomförande av utbildning

Frågan om jämställdhet har varit en fråga för programrådet i linje med Göteborgs universitets policy och handlingsplan för området från mars 2015. Breddad rekrytering och tillgängligheten i utbildningen för studenter med funktionsnedsättning utgör delar av policyn men regleras också av egna policyer från 2016. En strategi grundad i handlingsplanen har varit att alla examinationsuppgifter där det är möjligt anonymiseras vid rättning vilket också är praxis på programmet och t ex. inbyggt i lärplattformen vid digitala inlämningar. Andra frågor som relaterar till jämställdhet som väckts nyligen är i vilken mån programmet hanterar våld i nära relationer, kränkande särbehandling och frågor om att bära slöja eller niqab vid VFU, dessa har följts upp i programråd och av ansvarig institutionsledning och vid behov åtgärdats i specifika kurser eller i kommunikation till studenter och andra aktörer inom ramen för riktlinjer för VFU och i samverkan med förskolechefer och liknande.

I kursvärderingar får studenten värdera i vilken mån de håller med om följande:

”Lärarna har behandlat studenterna respektfullt”

”Studenterna har behandlat varandra respektfullt”

Studenten har också möjlighet att kommentera sitt svar. Frågorna berör jämställdhet och kan ge vissa indikationer om jämställdhet i programmet. Kursvärderingen ingår i den kursrapport som kursledaren utarbetar efter varje kurs. I studentdialogerna har jämställdhet varit fokus under hösten 2013 och våren 2018.

Jämställdhet som innehåll i utbildningen

I programrapporten för 2012–13 identifierades avsaknad av kursmål inriktade mot examensmålet

”visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten.”

Åtgärder vidtogs som innebar en genomgång av vilka kurser som borde ha kursmål inriktat mot examensmålet. Möten med kursledare genomfördes där frågan diskuterades och resultatet innebar att kursmål infördes eller förtydligades i kurserna *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* och i kursen *Lärande utveckling och didaktik 2*. I kursen *Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* ställs krav på att studenten kan

”Reflektera och kommunicera kring frågor som rör jämlikhet, jämställdhet och” (kursmål ht 17)

Under ett av seminarierna i kursen ska studenten bl.a. utifrån en nyhetsartikel *”ge exempel på hur samhällsstrukturer på olika nivåer t.ex. nationellt, lokalsamhälle och i skola, och i olika former, t.ex. i form av klasstrukturer, etnicitetsrelationer, kön/genus”* (kursguide vt 18). En hemskrivning består sedan i en analys av ett fall som ger belysning av sociala relationer och ojämlikhet, grupprocesser, konflikthantering och ledarskap.

Vårterminen 2018 fick studenterna reflektera över hur utbildningen svarar mot följande:

”Universitetet ska främja lika rättigheter och möjligheter för studenter och anställda och motverka diskriminering kopplat till kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller ålder.”(Göteborgs universitet).

En reflektion från programledaren är att studenter i flera dialogseminarier menar att manliga studenter får mer talutrymme och får en positiv särbehandling i utbildningen. Programledarna har utifrån resultatet tagit kontakt med likabehandlingsansvariga på institutioner och på Göteborgs universitet för att i samverkan med dem ta fram förslag på åtgärder. Ett första möte är planerat för augusti 2018.

I studentdialoger, kursvärderingar och programutvärderingar för inriktningen åk 4-6 menar studenterna att examensmålet om sex och samlevnad behandlas för dåligt. En arbetsgrupp tillsattes av programrådet våren 2017. Arbetsgruppen presenterade ett första förslag på kursledarmöte september 2017. Utifrån den diskussionen tog arbetsgruppen fram ett förslag som presenterade i november 2017. I presentationen ingick ett förslag på lokalt examensmål för alla inriktningar:

”Studenten ska visa förmåga att kommunicera och reflektera över frågor som rör normer om genus, sexualitet och samlevnad samt språkbruk och gränssättning i relation till detta!

Det lokala examensmålet ska införas i utbildningsplanen för hösten 2019 i samband med en större revidering av programmet (se sid 2).

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Systematisk uppföljning i grundlära­r­pro­gram­met

Ett kvalitetssystem är utvecklat för Göteborgs universitet där ett pedagogiska idéprogrammet är en del i utvecklingsarbetet av utbildningar. Vid grundlära­r­pro­gram­met finns ett systematiskt arbete med kvalitetsgranskning och utveckling av kurser och program. Nedan beskrivs de komponenter som ingår i lära­r­ut­bil­d­ning­ens kvalitetssystem.

Programråd

Ett programråd har som uppdrag att följa upp kvalitet med avseende på programmet som helhet och arbeta med samordning och programutveckling inom program och då säkerställa att programmet som helhet svarar mot examensmålen. En programledare leder arbetet och är ordförande för programrådet. Programrådet bemannas av kursledare från kursansvariga institutioner och tre studentrepresentanter samt en extern ledamot. Rådet sammanträder ca 10 ggr/år ofta med en inlagd heldag.

Kursvärdering

Studenterna genomför kursvärdering efter varje kurs via en digital plattform. Kursvärderingen utgår från gemensamma mallar på programansvarig fakultet. Studenten värderar kursmål och allmänna frågor om kursen samt speciella frågor som kursledaren tillför. Kursledaren sammanställer en sammanfattning av studenternas kursvärdering och använder det som underlag för kursrapporten. Sammanfattningen återförs till studenterna via digital plattform.

Svarsfrekvensen varierar från enbart 10 % till mellan 80-90 % i vissa kurser. Skillnaden beror i stor utsträckning på vilket arbete kursledaren gör för att få studenterna att svara på webbenkäten.

Kursrapport

Kursledaren sammanställer en kursrapport utifrån en gemensam mall för lära­r­ut­bil­d­ning­en. Kursrapporten bygger på studenternas värdering av kursen, lärarnas värdering av kursen utifrån kursmål i relation till examensmål och studenternas resultat samt resultatet från ev. kollegiegranskning I kursrapporten beskriver kursledaren utvecklingsarbete och behov av kommande utvecklingsarbete. 38 kursrapporter sammanställdes 2017. 5 kursrapporter lämnades aldrig in från kursansvarig institution av olika orsaker som byte av kursledare, sjukdom mm. Kursrapporterna återförs till studenter och kursledare samt är underlag till programrapporten.

Programutvärdering

Studenterna genomför en programutvärdering efter sista kursen i utbildningen via digital plattform. Studenterna anger i programutvärderingen i vilken grad programmet i sin helhet har gett studenten möjlighet att uppnå examensmålen. För de sex kullar som avslutat sin utbildning är svarsfrekvensen:

Tabell 17. Svarsfrekvens på programutvärderingarna efter sista kursen

	Vt 15	Ht 15	VT 16	HT 16	VT 17	HT 17
Svarsfrekvens	86,0%	81,0%	88,0%	90,0%	74,0%	43,0%

Svarsfrekvensen har genomgående varit hög men tyvärr gått ner det sista året. Nedgången beror antagligen brister i vår information till studenterna. För att få hög svars-frekvens krävs mycket arbete med påminnelser av programledaren.

En sammanställning görs av programledaren som är underlag för programrapporten. Programutvärderingen återförs till kursledare och programråd samt studenter vid studentdialogerna.

Kollegiegranskning

Kollegiegranskning av kurser genomförs av ett urval kurser en gång/år. En granskare utses och ett seminarium genomförs där granskare och kursledare diskuterar kvaliteten i kursen utifrån en gemensam mall. Mallen har bl.a. ett fokus på hur kursen klarar att koppla från examensmål, kursmål, uppgifter och till examinationer. Ett protokoll skrivs som sedan ingår i kursrapporten. Tisdag den 27 februari 2018 genomfördes den senaste kollegiegranskningen och då granskades alla kurser i inriktningen F-åk 3.

Studentdialog

Studentdialoger genomförs av programledaren med en grupp studenter (ca 3–8) som representerar varje antagningskull. Studenterna utser själva vilka som ska delta eller anmäler intresse att delta. Dialogen genomförs en gång/termin med syftet att inhämta synpunkter under pågående utbildning för att direkt återföra till kursledare. Ett annat syfte är för programledaren att få en djupare bild av studenternas synpunkter i kursvärderingar och programutvärderingar. Programledaren väljer ut olika teman för dialogen och studenterna erbjuds att lyfta fram egna angelägna frågor om utbildningen. Minnesanteckningar förs under dialogen av programledaren som återförs till studenterna och till kursledarna för åtgärder. Cirka 40 studenter som läser inriktningen F-åk 3 deltar i dialoger våren 2018.

Kursledarmöten

Programledaren ansvarar för att planera och genomföra kursledarmöte två ggr/termin då de drygt 20 kursledarna kallas. Åtgärder diskuteras och beslutas utifrån programrapporten. Kursledarmöten har exempelvis diskuterat specialpedagogik, sex och samlevnad, förskoleklass samt studenternas kommunikativa förmåga i programmet under 2017-18.

Programrapport

Programrapport skrivs i samverkan mellan programledare och programråd efter varje läsår enligt gemensam mall på programansvarig fakultet. Underlaget för programrapporten är kursrapporterna, kursvärderingar, programutvärderingar, examensmålsmatrix, statistik på genomströmning, betygsstatistik, studentdialoger samt andra utvärderingar som görs under året. Programrapporten återförs till kursansvariga institutioner, kursledare samt fakulteter ansvariga i lärarutbildningen.

Examensmålsmatrix

En matrix med lärandemål i relation till examensmålen tas fram en gång per år som underlag till programrapporten och åtgärder av programrådet. Av matrixen framgår var de olika examensmålen behandlas i utbildningen och hur lärandemålen ser ut i relation till examensmålet.

Uppföljning och återkoppling

Kursledarna använder kursrapporten för sitt löpande arbete med att utveckla kursen i lärarlagsarbetet. Kursledaren publicerar kursrapporten så studenter kan ta del av den på den digitala plattformen för kursen. Minnesanteckningarna från studentdialogen förs tillbaka till studentgruppen och en sammanfattning från årets minnesanteckningar delges alla studentgrupper som deltagit i dialogerna samt kursledarna i kursledarmöten. Programrapporten och sammanfattningen av minnesanteckningarna från studentdialogerna diskuteras i programrådet och förslag tas fram på åtgärder. Programrådet återför programrapport till kursledare under regelbundna kursledarmöten minst en gång per termin då förslag på åtgärder också diskuteras.

Uppföljning av genomströmning i programmet

En regelbunden uppföljning genomförs med statistik över registrerade på respektive kurs och betyg i kurserna för att bl.a. upptäcka mönster där studenter slutar utbildningen. Förkunskapskrav finns angivna

för kurser inom program för att säkra att studenterna inte går vidare i programmet utan de kunskaper som krävs i senare delen av programmet. Studievägledaren har som uppgift att följa upp de studenter som får problem att uppfylla dessa förkunskapskrav och kan då fungera som ett stöd för hur de kan gå vidare.

Sammanfattning

En utmaning är att arbeta för att kursrapporter och programrapporter blir en integrerad del i kvalitetsutveckling på alla nivåer. Genom att det som kommer fram i kursrapporter får ett tydligt genomslag i programrapporter och sedan återförs till stöd och åtgärder i kurserna så har systemet fått en hög legitimitet hos kursledare och lärare vilket också gör att kvalitetssystemet är väl förankrat i programmet på alla nivåer.

En annan utmaning är att höja svarsfrekvensen i de kursvärderingar och utvärderingar som studenterna uppmanas att delta i. Flera åtgärder vidtas för att hantera detta. En viktig åtgärd som tas upp på kursledarmöten är att uppmana kursledarna att alltid tydligt återkoppla till tidigare kursvärderingar och vilka åtgärder som vidtagits. En annan åtgärd är att kursledare genomför en muntlig utvärdering på olika sätt under ett sista pass som underlag för kursrapport och kursutveckling som alternativ till kursvärderingsankäten. Studentdialogerna är ett viktigt komplement som kan användas för att kontrollera resultatet från kursvärdering med låg svarsfrekvens.

Genomströmning är en tudelad fråga. Å ena sidan vill vi att de studenter som saknar tillräckliga kunskaper eller anses av andra orsaker vara olämpliga som lärare inte heller ska få ut en examen och å andra sidan vill vi på olika sätt stötta studenter som antagits. Vi har valt att skapa tydliga trösklar i form av förkunskaper inom program och genom att skärpa kraven vid examinationerna. Samtidigt har vi byggt upp ett språkstöd specifikt för programmet genom en anställd språkutvecklare. Förutom det finns Göteborgs universitets språkstöd för alla studenter på universitetet. Studievägledaren har en nyckelroll i arbetet med stöd till studenter genom att fånga upp de studenter som fastnar i trösklarna och sedan på olika sätt stötta studenten att komma vidare.

Studentperspektiv

Uppföljning och utveckling av kurs

Programmets systematiska kvalitetsuppföljning framgår under avsnittet "Uppföljning, åtgärder och återkoppling" Systemet verkar för att studenterna ska ta en aktiv del i utvecklingsarbetet. Efter varje kurs erbjuds studenterna möjligheten att svara på en kursvärdering. Studenternas synpunkter från kursvärderingen förs in i kursledarens kursrapport som är ett underlag för programrapporten. En sammanfattning av kursvärderingen, samt kursrapporten presenteras för varje studentgrupp i den digitala plattformen(GUL). Kursrapporterna används i lärarlagsmöten vid utvecklingen av kursen.

Uppföljning och utveckling av program

Programledarna i grundlärarprogrammet genomför s.k. studentdialoger. Varje antagningsgrupp får under introduktionen till utbildningen i uppgift att diskutera vilka som kan tänka sig att representera hela gruppen i studentdialog en gång/termin under utbildningen på 4 år. En antagningsgrupp på 75 studenter utser ca 4–8 studenter som programledaren har en timme långt möte med. Totalt finns idag ca 35 studenter i inriktningen F-3 som regelbundet träffar programledaren. På mötet kan studenterna ta upp frågor de menar är angelägna men programledaren tar också upp olika teman utifrån studenters svar på kurs- och programutvärderingar samt programrapporten. Tema under 2017 var specialpedagogik, jämställdhet, kvalitet på VFU och digitalisering. Programledaren för minnesanteckningar som justeras av studentgruppen och som sedan via studenterna förs tillbaka till hela antagningsgruppen. Minnesanteckningarna är ett underlag för programrapporten. Syftet är att studenterna ska kunna påverka under pågående utbildning men också vara underlag för utveckling av programmet.

Programrapportens resultat förs till programansvarig fakultet för ev. åtgärder, till kursledarna för åtgärder samt till studenterna via dialogerna som information om vilka åtgärder som planeras.

Ett programråd med representanter från de olika kursansvariga institutionerna i programmet har som ansvar att samordna och kvalitetsgranska utbildningen. I programrådet finns studentrepresentanter från de olika inriktningarna i programmet. Programrådet sammanträder ca 10 ggr/år. Studentrepresentanter finns alltid med i de arbetsgrupper som programrådet skapar för att utveckla olika områden i programmet. Tyvärr har det visat sig svårare och svårare för studentkåren att rekrytera representanter till programrådet. Idag är två platser vakanta och programledaren har en dialog med studentkåren för att försöka lösa situationen inför ht 2018.

Sammanfattning

Samverkan med studenter är ett styrkeområde för grundlära­r­pro­gram­met. Systemet är välutvecklat och verkar för att studenterna deltar aktivt i utvecklingen av utbildningen och att alla studenter känner till denna möjlighet. Studenternas synpunkter har en stor betydelse för utvecklingen av inriktningen på alla nivåer. Informationen om vilka åtgärder som genomförs utifrån studentmedverkan meddelas till studenterna via kursrapporter och programrapporter men det finns ett behov av att arbeta fram en tydligare formell informationskanal för studenterna i programmet. Det arbetet har startat under och väntas vara klart till våren 2018 med en studentportal där de olika programmen har en ingång.

En fråga som diskuterats sedan starten av programmet är problemet med dålig svarsfrekvens på kursvärderingarna. Ett sätt att lösa det har varit att kursledarna schemalägger kursvärdering i en datasal vilket innebär att svarsfrekvensen blir hög men det tar resurser från kursen och innebär att frivilligheten kan ifrågasättas. Kursledarna är måna om att få studenternas synpunkter och många löser det istället genom att genomföra muntliga utvärderingar i olika former.

Ett annat sätt att lösa frågan är de utvecklade studentdialogerna som dessutom skapar en tydligare möjlighet för studenterna att påverka kurserna. Studentdialogerna visar ofta en samstämmighet med svaren i kursvärderingarna med dålig svarsfrekvens samtidigt som programledaren kan få en fördjupad bild av vad studenterna anser om utbildningen.

Arbetsliv och samverkan

Utbildningens användbarhet säkras framförallt genom VFU. VFU-kurser är inplanerade i olika perioder med en nära koppling till de högskoleförlagda kurserna för att på det sättet tydligare förankra HFU-kurserna i verksamheten på skolor. Lärare i VFU-kurserna gör examinerande besök på skolorna och för samtal med LLU och student om förutsättningarna att nå examensmålen och diskuterar på det sättet innehållet i utbildningen i relation till kraven under VFU.

I programrapporten diskuteras ytterligare åtgärder för att utbildningen tydligare ska svara mot kraven i arbetslivet.

- Ett arbete under 2015–16 har pågått för att stärka arbetet med studentens kompetens att möta flerspråkiga elever och nyanlända elever i nära samverkan med institutionen för svenska språket med expertkunskaper.
- Under 2015 har Göteborgs universitet tagit fram ett beslut om vilka kunskaper lärarstudenten bör ha efter sin utbildning vad gäller IT och lärande. Målen togs fram i samarbete med forskare på IT-universitet. I kursen "Naturvetenskap och teknik" möter studenterna robotteknik och programmering.

Under 2017 har ett antal utvecklingsprojekt startat (se under utbildningsmiljö) där flera projekt syftar till att säkra utbildningens relevans för arbetslivet som exempelvis:

- Erfarna lågstadielärares insikter och strategier avseende undervisning och lärande inom de fyra SO-ämnena – Projektet ska inhämta kunskap av aktiva erfarna lågstadielärares vad gäller insikter och strategier avseende undervisning och lärande inom de fyra SO-ämnena på lågstadiet för att utveckla kurserna i inriktningen
- Matematikdidaktik: Kursutveckling och kvalitetssäkring – Syftet med projektet är att genom alumner, ta reda på vad en F-3- respektive 4-6-lärare behöver för kompetens för att vara en god

matematiklärare i dagens skola. Vad anser lärare som har arbetat minst två år att de saknar respektive värdesätter från sin utbildning vid IDPP?

- Partnerskolor på grundlärarprogrammet - Projektet innebär att tre skolor blir partnerskolor inom grundlärarprogrammet från vt -17 till och med vt -19. Det rör sig om skolor där kursansvarig institutionen redan nu har goda kontakter med och där det finns stort intresse hos ledning och lärare att medverka. Vi vill i samverkan med skolorna utveckla handledning och examination av lärarstudenter, men även se över VFU-kursernas progression och växelverkan mellan teori och praktik. Projektet skall utgå ifrån erfarenheter från, och forskning kring, liknande samverkan mellan skola och universitet. De nya erfarenheter som görs kan utveckla kursplaner och andra styrdokument för VFU, till exempel observationsunderlag och kriterier som möjliggör en mer likvärdig bedömning. De kan även utgöra grund för artikelmanus och/eller forskningsansökningar.

I flera kurser i programmet sker en samverkan med olika skolor där studenten genomför s.k. fältstudier och hämtar uppgifter av olika slag men också genom ett djupare samarbete när studenten prövar undervisning på skolorna. T.ex. i kursen "Matematik 2" där studenterna efter föreläsningarna om likhetstecknet, ekvationer, mönster och funktioner planerar genomförandet av fältstudieuppgiften i gruppen. Därefter genomför studenten uppgiften individuellt på sin VFU-skola.

Vi menar att studentens förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar samt förmågan att självständigt urskilja, formulera och lösa problem (i enlighet med högskolelagens krav) är viktiga för att kunna möta förändringar i arbetslivet. I grundlärarprogrammet har arbetet med studentens kommunikativa förmåga varit inledningen på ett arbete med progression vad gäller dessa förmågor i programmet. Detta görs genom en inbyggd progression i programmet från den första till sista terminen.

Alumner

Från våren 2016 ansvarar programledaren för att skapa en kontaktlista på de studenter som är klara med utbildningen och som anger att de önskar bli kontaktade för ett möte med programledare efter ett år i sitt yrke. Det första mötet genomfördes hösten 2017. Inbjudan till alumnmöte planeras att genomföras regelbundet varje höst. Syftet är att få en bild av hur studenterna ser på utbildningen efter att ha arbetat ett år och relatera det till deras uppfattningar om utbildningen efter sista kursen och jämföra med den bild de gav i programutvärderingen.

Sammanfattning

Den senaste programrapporten (2017-10-15) lyfter fram yrkesrelevansen som en styrka i programmet och skriver så här:

"Det framkommer i så väl studentdialogerna, kursrapporterna som programutvärderingen att studenterna anser att programmet har en tydlig yrkesrelevans. Det finns fortfarande delar i relation till yrkesrelevansen som kan utvecklas. Metodikinslag är ett område inom yrkesrelevansen som bör stärkas."

Samtidigt som studenterna lyfter fram yrkesrelevansen som ett styrkeområde så menar studenterna att det är för lite metodik i de flesta kurserna. Metodik är en del av ämnesdidaktiken, viktig för yrkesrelevansen, men riskerar att bli ytlig och enbart tips om inte en tydlig koppling kan göras mellan HFU-kurserna och VFU-kurserna. Så här skrivs detta fram i programrapporten för 2017:

"Det finns olika sätt att arbeta med metodik i kurserna och vi behöver göra en kartläggning av vilka metodikinslag som idag finns i programmets kurser och diskutera med kursledare hur detta kan utvecklas vidare. När det gäller arbetet med att synliggöra och diskutera metodik bör även ett bättre samarbete ske mellan ämneskurser, kärnkurser och VFU-kurser eftersom studenterna under sin verksamhetsförlagda tid kommer i kontakt med lärares arbete med ämnen i undervisningen. Möjligheten att integrera fältstudier i kurserna bör också undersökas och diskuteras."

Kurserna i svenska, matematik och naturvetenskap och teknik har utvecklat fältstudier som gör att studenterna kan använda sig av innehåll i kursen för att undersöka hur det kan utveckla elevernas kunskaper inom ett område. Ett arbete pågår för att utveckla fler fältstudier i andra kurser.

Kursledare och lärare har ett bra samarbete med skolor i Göteborgsregionen vilka på det sättet påverkar innehållet i kurser som följs upp via kursrapporterna. Under hösten planeras ett av kursledarmötena att ta upp frågan. Ett annat arbete som pågår är att skapa en VFU-organisation där kursledare knyts närmare skolorna och handledare som i exempelvis övningskoleprojektet.